

Høgskulen på Vestlandet

Samfunnsfag 3, emne 4 - Masteroppgave

MGUSA550-O-2023-VÅR2-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	02-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR2
Sluttdato:	15-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave		
Flowkode:	203 MGUSA550 1 O 2023 VÅR2		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	218
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	26523
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	11
Andre medlemmer i gruppen:	Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

Masteroppgave

Black Lives Matter, rasisme og antirasisme

En studie om hvordan ungdomsskoleelever forstår og hva de kan om Black Lives Matter, rasisme og antirasisme.

Black Lives Matter, racism and anti-racism

A study on how middle school student understand and what they know about Black Lives Matter, racism and anti-racism.

Maria Josefine Tyssebotn Berg

Master i Samfunnsfagdidaktikk

Fakultet for lærerutdanning

Veileder: Sissel Rosland

Innleveringsdato: 15.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne oppgaven er avslutningen på den femårige lærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet. Å få skrive master om et relevant og komplisert tema som rasisme, og antirasisme har gjort at prosessen med å skrive denne masteroppgaven har vært lærerikt, spennende, interessant og ikke minst givende. Skrivningen av denne masteren har gitt meg mye kunnskap om tematikken rasisme, noe som vil være nyttig for meg som lærer i fremtiden.

Først og fremst vil jeg takke elevene som stilte opp som informanter med sine gode, interessante og spennende refleksjoner og meninger har de gjort at arbeidet med denne oppgaven har vært enda mer interessant enn jeg først så for meg.

Jeg vil også takke venner, familie og kjæreste som har vært en god avkobling fra skriving når det har vært nødvendig.

Til slutt vil jeg takke veilederen min, professor Sissel Rosland, som hele veien har kommet med motiverende ord når man har trengt det. Hun har alltid vært engasjert, og kommet med gode innspill og råd for prosjektet.

Sammendrag

Denne masteroppgaven tar sikte på å få innsikt i hvordan elever i 10. klasse ved en skole i en norsk storby forstår rasisme, og hvilke synspunkter elevene har på antirasistiske markeringer på sosiale medier. Oppgaven har et kvalitativt forskningsdesign, der semistruktuelle intervjuer med to elevgrupper på henholdsvis fire og tre elever har blitt brukt som innsamlingsmetode. Denne oppgaven vektlegger elevenes subjektive forståelser av begrepet rasisme, og deres ulike synspunkter på antirasistiske markeringer.

Analysen av intervjumaterialet viser at elevene har en kulturell forståelse av rasismebegrepet, og elevene anser rasisme mot religioner, da spesielt islam som et større problem i Norge enn rasisme mot enkeltes hudfarge. Uten at studien kan generaliseres viser intervjuene tendenser til at elever med minoritetsbakgrunn kan mer om rasisme, og viser et større engasjement. Studien sammenligner også diskrimineringsformen rasisme med homofobi, og finner blant annet ut at elevene ser både likheter og ulikheter mellom disse.

Studien viser også at elevene er positive til bruken av sosiale medier for Black Lives Matter-bevegelsen, men evner å se svakheter ved noen antirasistiske markeringer, og ser at andre fungerer bedre. Elevene viser god kritisk tenking, og er medvitne til at kommersielle interesser kan for noen komme før den gode saken for enkelte mennesker.

Abstract

This master's thesis aims to gain insight into how students in the 10th grade at a school in a Norwegian metropolis understand racism, and what views the students have on anti-racist markings on social media. The assignment has a qualitative research design, where semi-structured interviews with two student groups of four and three students respectively have been used as a collection method. This assignment emphasizes the students' subjective understanding of the concept of racism, and their different views on anti-racist markings.

The analysis of the interview material shows that the students have a cultural understanding of the concept of racism, and the students consider racism against religions, especially Islam, to be a bigger problem in Norway than racism against the color of an individual's skin. Without the study being generalizable, the interviews show tendencies for students with a minority background to know more about racism and show a greater commitment. The study also compares the form of discrimination racism with homophobia, and finds, among other things, that the students see both similarities and differences between them.

The study also shows that the students are positive about the use of social media for the Black Lives Matter movement but can see weaknesses in some anti-racist markings, and see that others work better. The students show good critical thinking and are aware that commercial interests can for some come before the good cause for certain people.

Innholdsfortegnelse

Black Lives Matter, rasisme og antirasisme	1
Black Lives Matter, racism and anti-racism.....	1
<i>Forord</i>	2
<i>Sammendrag</i>	3
<i>Abstract</i>	4
Del 1: Innledning, bakgrunn og formål.....	8
1.1 <i>Studiets aktualitet og begrunnelse</i>	8
1.2 <i>Formål og problemstilling</i>	8
1.2.1 <i>Problemstillinger</i>	9
1.3 <i>Studiets relevans</i>	9
1.4 <i>Oppbygningen av oppgaven</i>	9
Del 2: Teori og tidligere forskning	9
2.1 <i>Rasisme</i>	10
2.2 <i>Klassisk rasisme</i>	11
2.3 <i>Kulturell rasisme og nyrasisme</i>	12
2.3.1 <i>Rasialisering</i>	12
2.4 <i>Strukturell rasisme</i>	12
2.5 <i>Black Lives Matter</i>	13
2.6 <i>Historien til rasisme i Norge</i>	14
2.6.1 <i>1700-tallet</i>	15
2.6.2 <i>1800-tallet</i>	16
2.6.3 <i>1900-tallet</i>	16
2.7 <i>Sosiale medier</i>	17
2.8 <i>Tidligere forskning</i>	18
Del 3 - Metode	20
3.1 <i>Utvalg av informanter</i>	20
3.2 <i>Kvalitativ metode</i>	21
3.2.1 <i>Bilder som samtalestarter</i>	21

3.2.2 Gjennomgang av intervjuene	21
3.2.3 Transkriberingen	22
3.2.4 Tekstanalyse av transkriberte intervjuet	23
3.3 Sentrale forskningsetiske prinsipper.....	23
3.4 Studiet sin troverdighet.....	25
3.4.1 Validitet.....	25
3.4.2 Reliabilitet.....	26
Del 4: Analyse.....	27
4.1 Elevenes begrepsbruk og forståelse.....	27
4.1.1 Black Lives Matter.....	27
4.1.2 Hudfarge.....	29
4.1.3 «Utlending» vs. «norsk»	31
4.2 Elevens refleksjoner rundt rasisme.....	32
4.2.1 Et bredt rasismebegrep.....	32
4.2.2 Rasisme i politi- og justissektorens rolle	34
4.2.3 «White silence is violence».....	38
4.2.4 «All lives matter»-debatten.....	39
4.2.5 Elevenes refleksjoner om homofobi sammenlignet med rasisme	42
4.3 Elevenes tanker om politiske markeringer på sosiale medier og antirasisme.....	49
4.3.1 «Blackout Tuesday».....	50
4.3.2 Sosiale medier som informasjonskanal.....	51
4.3.3 Rollen til store selskaper og offentlige personer.....	52
4.3.4 Å bruke klær hvor det står Black Lives Matter.....	55
4.3.5 Er Black Lives Matter en trend?	56
Del 5: Konklusjon og avslutning	58
5.1 Hovedfunn	58
5.1.1 Elevenes forståelse av rasisme og Black Lives Matter	58
5.1.2 Antirasistiske markeringer på sosiale medier	60
5.2 Funnene plassert i forhold til tidligere forskning.....	61
5.3 Avsluttende refleksjoner og epilog.....	62
5.3.1 Videre forskning	62
5.3.2 Refleksjoner rundt undervisning om rasisme.....	62
5.3.3 Man må tørre å undervise om rasisme	62
6. Litteraturliste	64
7. Vedlegg	68

<i>Vedlegg 1: bildene som ble brukt i intervjuet</i>	68
<i>Vedlegg 2: intervjuguide</i>	80
<i>Vedlegg 3: Informasjonsskriv</i>	81
<i>Vedlegg 4: Meldeskjema – vurdering</i>	84

Del 1: Innledning, bakgrunn og formål

1.1 Studiets aktualitet og begrunnelse

Helt siden drapet på George Floyd i mai 2020, har jeg tett fulgt med på Black Lives Matter-bevegelsen. Jeg begynte da å lese meg opp, og så at denne bevegelsen er mye mer omfattende, og har vart lengre enn det jeg trodde. Black Lives Matter-bevegelsen sitt største verktøy for å nå ut til mennesker har vært sosiale medier. Mitt inntrykk har vært at mange etter bevegelsens mobilisering har blitt mer oppmerksom på urettferdighetene, og rasismen mennesker fremdeles opplever daglig i verden, men også her til lands. Jeg har derfor ønsket å finne ut hvordan sosiale medier har påvirket ungdommer og deres syn på urettferdighet og rasisme. Jeg vil finne ut om deres syn er endret, og hvordan det eventuelt har endret seg etter denne bevegelsen fikk så mye oppmerksomhet, spesielt våren og sommeren 2020.

Høsten 2021 handlet min 501-oppgave om hva forskningslitteraturen sier om hvordan sosiale medier har formet Black Lives Matter-bevegelsen. Det jeg kom fram til da var at sosiale medier definitivt var en stor grunn for at Black Lives Matter-bevegelsen var blitt så stor over en kort periode (Eget arbeid, 2021). Sosiale medier gjør slik at informasjonen spres raskt, og informasjonen er lettere å få tak i (Mundt, Ross, & Burnett, 2018).

Jeg ble også nysgjerrig på hvilke forståelser elever har av rasisme, og hvordan elever på ungdomsskolen bruker begrepet. Rasisme er helt klart en utfordring vi har i samfunnet, og ved å forske på dette håper jeg å finne ut av noe som kan hjelpe fremtidige lærere og meg selv i det framtidige arbeidet som lærer.

1.2 Formål og problemstilling

I dette masterprosjektet har jeg intervjuet skoleelever i 10. klasse om deres forståelse av Black Lives Matter-bevegelsen, rasisme og antirasisme hvor bruken av sosiale medier i forhold til disse temaene er sentralt under intervjuene.

1.2.1 Problemstillinger

For prosjektet har jeg valgt å ha to hovedproblemstillinger. Disse vil være:

- 1) Hvilke forståelser har elevene av rasisme og Black Lives Matter?
- 2) Hvilke synspunkter har elevene på antirasistiske markeringer på sosiale medier?

1.3 Studiets relevans

I de siste årene har Black Lives Matter-bevegelsen mobilisert betraktelig, og blitt noe flere mennesker har blitt opptatt, og begynt å forstå viktigheten av. Bevegelsen har for mange blitt en øyeåpner. Sosiale medier har vært et viktig hjelpemiddel for at bevegelsen skal nå ut til mange mennesker verden over. En stor del av ungdomsskoleelever er sterkt preget av sosiale medier, og derfor vil jeg finne ut hvilken rolle sosiale medier har hatt for elevens syn på rasisme. Som lærer, og medmenneske vil det å være observant på rasisme være viktigere nå enn noensinne i den norske skolen. Det er ingen hemmelighet at rasisme fortsatt pågår hver dag, men mitt inntrykk er at noe har endret seg etter Black Lives Matter-bevegelsen kom på banen. Terskelen for å si ifra når noen sier eller gjør noe rasistisk er blitt lavere, og det kan virke som folk har våknet litt opp. Jeg ønsker å finne ut hvordan ungdomsskolebarn mener denne bevegelsen eventuelt har spilt en rolle for deres syn på rasisme, og antirasisme. Det er også helt grunnleggende for alt arbeid i skolen: opplæringsloven § 1-1 at «alle former for diskriminering skal motarbeidast» (Opplæringsloven, 1998). For å motarbeide rasisme er det viktig at man tør å snakke om det, og dette er også et argument for at oppgaven er relevant.

1.4 Oppbygningen av oppgaven

Først vil jeg gå gjennom teori, og tidligere forskning på feltet. Etter dette vil det bli skrevet om metoden jeg har brukt. Videre kommer analysen og avslutningsvis kommer det en konklusjon og oppsummering.

Del 2: Teori og tidligere forskning

Ettersom rasisme er et utfordrende begrep med flere definisjoner vil jeg først gå gjennom ulike definisjoner og betydninger av begrepet. Videre vil jeg skrive litt om Black Lives Matter-

bevegelsen før det blir skrevet om historien i rasisme i Norge. Etter dette vil det komme litt teori om sosiale medier før det avslutningsvis vil komme teori om tidligere forskning på feltet.

2.1 Rasisme

Ettersom rasisme uttrykkes på ulike måter og mot ulike grupper i samfunnet, vil det å finne en entydig definisjon på rasisme ikke være enkelt. (Bangstad & Døving, 2015, s. 10) Rasisme har flere uttrykksformer og kommer dermed til synet i flere ulike ideologier. Den kommer også til uttrykk til ulike tider i historien, og steder i verden (Fangen, 1997, s. 3). Det vil likevel være viktig å prøve å avgrense begrepets definisjon, og prøve å beskrive hva rasisme betyr. Skorgen, Ikdahl og Berg-Nordlie skildrer rasisme slik:

Rasisme er i smal betydning oppfatninger, holdninger eller handlinger som deler mennesker inn i påståtte «raser» hvor noen hevdes å være mer verdifulle enn andre. I dag brukes begrepet rasisme også i vid betydning om flere former for etnisk diskriminering som ikke nødvendigvis bygger på forestillingen om «menneskeraser», men også skjer på basis av andre kjennetegn som nasjonalitet, utseende, kultur eller religion (Skorgen, Ikdahl, & Berg-Nordlie, 2023).

Denne definisjonen legger vekt på en biologisk skildring av rasisme, men skriver også at i dag har begrepet en videre betydning om at det finnes rasisme som nødvendigvis ikke bygges på «menneskeraser». Pedagogen Stine B. Svendsen velger derimot å skildre rasisme på en annen måte:

Racism is attitudes and actions that define an individual with a supposed or a real affiliation to particular group (often minorities, especially immigrants) that are so fundamentally different that they are seen as culturally or otherwise inferior and that they should therefore be excluded or discriminated against (Svendsen, 2013).

Likhetene mellom Skorgen et al. og Svendsen sine definisjoner er at begge handler om gruppetilhørighet og konstruksjon av kulturell forskjell og hierarki. Det er også grunnlag for legitimering av diskriminering. Begge er opptatt av hierarki og verdisetting og at det legitimerer diskriminering. En ulikhet vil være at Svendsen ikke kobler ideen om menneskeraser i det hele tatt. Hun nevner også at det ofte er innvandrere som er utsatt. Dette gjør ikke Skorgen et al.

Sosialantropologen Sindre Bangstad og forskeren Cora Alexa Døving skiller rasisme i to ulike typer former; hverdagsrasismen og den institusjonaliserte rasismen. Han mener også at rasisme kan forekomme i ulike former, for eksempel fascisme og nazisme, som er ideologier med rasistiske holdninger, men i ulike former (Bangstad & Døving, 2015, s. 11). Bangstad sammen med religionsforskeren Cora Alexa Døving vinkler definisjonen av rasisme litt annerledes enn Skogen og Svendsen. De skildrer det som et «begrep som skildrer forferdelige hendelser, urettferdighet og lidelse av oppsiktsvekkende art, men og hendelser, holdninger og ytringer av mindre oppsiktsvekkende art» (Bangstad & Døving, 2015, s. 9). Bangstad og Døving (2015) fremhever i diskusjonen om rasisme tre kjennetegn:

1. Dele befolkningen inn i ulike kategorier der noen gis negative essensielle trekk
2. Et individ sin identitet blir svekket ved å tilføye negative karaktertrekk
3. Bruke de negative karaktertrekkene som et argument for diskriminering og underordning (s. 16)

Skorgen er den eneste ovenfor som har valgt å ta i bruk ordene «etnisitet» og «rase» i sin definisjon. Man kan likevel se at forskjellene i definisjonene ikke er særlig stor, og Skorgen poengterer at begrepet rasisme kan brukes om flere former for etnisk diskriminering (Skorgen, Ikdahl, & Berg-Nordlie, 2023). Videre vil jeg diskutere ulike former for rasisme.

2.2 Klassisk rasisme

Klassisk rasisme blir ofte også kalt vitenskapelig rasisme ettersom den ved mange forsøk har prøvd å underbygge tankegodset gjennom vitenskapelige begreper og teorier (Rogstad & Midtbøen, 2009). Fra rundt midten av 1800-tallet vokste det i USA og Europa fram en rekke psykiatriske, antropologiske og medisinske fagmiljøer. Disse skulle undersøke sammenhengen mellom menneskelige egenskaper som intelligens og fysiske kjennetegn (Rogstad & Midtbøen, 2009). Denne forskningen førte til ideer om at noen grupper var mer genetisk høyverdige enn andre, og disse ble da oppfordret til reproduksjon. En annen ting dette førte til var rasehygieniske programmer som ble innført i flere europeiske land de første tiårene av 1900-tallet (Rogstad & Midtbøen, 2009). Etter andre verdenskrig ble nazismens raseideologi totalt diskreditert i akademiske miljøer. Ifølge historikeren Hans Fredrik Dahl (2002) er menneskerettighetserklæringen av 1948 formulert på flere områder som en direkte motsetning til de tyske raselovene fra 1935. Da UNESCOs ekspertpanel i 1950 erklærte at det ikke fantes noe vitenskapelig grunnlag for den biologisk- og vitenskapelige rasismen, var denne formen for rasisme sin legitimitet i realiteten lagt død (Rogstad & Midtbøen, 2009).

2.3 Kulturell rasisme og nyrasisme

Denne formen for rasisme legger mer vekt på kultur og motstand mot å blande religioner og kulturer sammen (Skorgen, Ikdahl, & Berg-Nordlie, 2023). Kulturell rasisme har som utgangspunkt at mennesker er forutbestemt av sin kulturelle bakgrunn. Dette betyr derfor at bare samfunn og nasjoner kan være i harmoni om de er kulturelt ensartet og ikke flerkulturelle. I følge en slik oppfatning vil det oppstå destabilisering og konflikt om forskjellige kulturer lever sammen (Skorgen, Ikdahl, & Berg-Nordlie, 2023). Nyrasisme er en form for rasisme som i de siste årene har vært et fokuseringsområde i nord-amerikansk og europeisk samfunnsforskning. Nyrasisme er et begrep som legger vekt på religion, etnisitet og kultur og motstand mot å blande ulike varianter av disse (Rogstad & Midtbøen, 2009, s. 8). Kulturell rasisme og nyrasisme kan derfor brukes om hverandre, og er i hovedsak det samme.

2.3.1 Rasialisering

Rasialisering er et begrep som kan brukes for å beskrive glidende overganger mellom ulike rasismeformer med forskjellige grader av rasetilskrivning. Det beskriver prosesser der personer ufrivillig får en form for etnisk gruppetilhørighet uten at de selv identifiserer seg selv med den (Skorgen, Ikdahl, & Berg-Nordlie, 2023). «En utfordring når vi snakker om rasisme og hvordan forskjellige mennesker møter forskjellige typer undertrykkelse og privilegier, er at for å snakke om forskjellsbehandlingen er vi nødt til å snakke om ulike grupper. Mange av oss nøler med å gjøre det, fordi målet er jo å bygge ned slik gruppetenkning. Begrepet rasialisering kan være nyttig for å bygge bro over dette dilemmaet» (Balansekunst, u.å.) Vi vet i dag at begrepet «rase» er en sosial konstruksjon som er forankret i uvitenskapelig klassifisering. Et eksempel på dette er at tidligere i USA ble italienere definert som ikke-hvite (Balansekunst, u.å.). Dette forteller oss at «etnisiteter» er en konstruksjon, og ikke basert på et bestemt utseende. Hvordan mennesker rasialiseres har med historien, ulike maktforhold og politikk (Balansekunst, u.å.). «Begrepet rasialisering kan hjelpe oss å snakke om forskjeller og forskjellsbehandling, uten at vi mister av syne hvordan forskjellene er sosiale konstruerte» (Balansekunst, u.å.). Under analysen vil man se at elevene prøver å utfordre og problematisere rasialiseringen.

2.4 Strukturell rasisme

Strukturell rasisme er et begrep som ikke har én betydning i forskningslitteraturen. Det er hva man kaller et paraplybegrep som dekker flere ulike teorier om moderne former for rasisme –

noen sosiologiske, noen med opprinnelse i juss og humaniora og noen psykologiske (Midtbøen, 2021). En fellesnevner for disse teoriene er at de i hovedsak er utviklet i en amerikansk sammenheng for å forstå vedvarende «rasemessig» diskriminering og ulikhet mot svarte amerikanere selv om den formelle opphevelse av institusjonalisert rasisme, forbud mot diskriminering og innvilgelsen av sivile rettigheter (Midtbøen, 2021). Det er blitt diskutert om begrepet har noe nytte i norsk sammenheng, og hvorvidt det er behov for det (Aasmundsen, 2021). Allikevel vil dette begrepet bli nevnt i analysen blant annet fordi en del av intervjuene, og tematikkene i oppgaven er knyttet til en amerikansk kontekst.

Noen som derimot mener begrepet, har nytte i norsk sammenheng er forfatter og rådgiver i LO Jonas Bals og leder i Antirasistisk utvalg i LO i Bergen og Omland Axel Fjeld. De skriver blant annet at begrepet «strukturell rasisme» retter blikket mot strukturer i samfunnet og institusjoner. «Det gjelder både hvilket ansvar samfunnsinstitusjoner har og hvilke tiltak disse kan treffe, men også de strukturene som kan oppstå som summen av individuelle handlinger» (Bals & Fjeld, 2021). Et eksempel på dette kan være: om man får avslag på en jobbsøknad på grunn av innvandrerbakgrunn er det en individuell handling, men om dette skjer flere ganger da starter det å danne seg en struktur (Bals & Fjeld, 2021). Måten Bals og Fjeld velger å definere strukturell rasisme på er: «systematisk eller strukturell negativ forskjellsbehandling av individer på grunnlag av vilkårlige medfødte eller tilskrevne karakteristika som hudfarge, etnisk og/ eller nasjonal opprinnelse eller religiøs tilhørighet» (Bals & Fjeld, 2021).

2.5 Black Lives Matter

Black Lives Matter-bevegelsen kan sies å ha blitt grunnlagt i 2013 som et svar på frifinnelsen av Trayvon Martins morder. «Black Lives Matter Global Network Foundation, Inc.» er en global organisasjon i USA, Storbritannia og Canada, som omtaler målet sitt slik:

“(...) to eradicate white supremacy and build local power to intervene in violence inflicted on Black communities by the state and vigilantes. By combating and countering acts of violence, creating space for Black imagination and innovation, and centering Black joy, we are winning immediate improvements in our lives.” (Black Lives Matter, u.å).

Det var tre afroamerikanske damer, Alicia Garza, Patrisse Cullord og Opal Tometi, som startet det hele (Howard University School of Law, 2023). Da dommen til Zimmerman kom, og han ble frikjent skrev Garza, en kvinnelig afroamerikansk homofil politisk arrangør, et Facebook innlegg for å uttrykke sine følelser. Hun skrev en rekke innlegg med tittelen «A

Love Letter to Black People», hvor hun avslutningsvis skrev «Black people. I love you. I love us. Out lives matter» (Zakarin, 2021). Medaktivisten Cullors hadde møtt Garza på konferansen «Black Leadership for Organizing and Dignity, og oppsummerte det hele i kommentarfeltet på innleggene på Facebook ved å skrive #BlackLivesMatter. Garza var ikke på denne tiden så kjent med fenomenet hasjtags. Cullord lærte Garza hva hasjtags var, og slik ble #BlackLivesMatter født (Zakarin, 2021). Dagen etter tok de kontakt med en annen medaktivist, Opal Tometi, som fokuserte på immigrasjonsspørsmål. Tometi begynte å legge ut #BlackLivesMatter på Twitter og Tumblr, opprettet kontoer for bevegelsen og begynte å engasjere publikum (Zakarin, 2021).

Dette er altså en organisasjon, men også en aktivistbevegelse og emneknagg. Når den 17 år gamle gutten Trayvon Martin ble skutt, og drept av den hvite mannen George Zimmerman som var på nabolagvakt kokte sosiale medier av mennesker som mente det var Martins feil, og andre som ville få rettferdighet for Martin ettersom Zimmerman ble frifunnet (Edgar & Johnson, 2018, s. xi). Det var første gang det dukket opp ulike emneknagger, som for eksempel «#Justice4Trayvon», dukket opp, men ikke like mye som har hendt i ettertid. Ettersom det var mye uro rundt denne saken, og det sto mange på hver side, kan det være grunnen for at Black Lives Matter facebook-poster og twitter-meldinger ikke ble lagt merke til (Edgar & Johnson, 2018, s. xi). Senere når en annen tenåring, Mike Brown, ble skutt av en hvit politimann Darren Wilson i St. Louis-forstaden i der han bodde, var Twitter klar for sosial rettferdighet (Edgar & Johnson, 2018, s. xi). Heretter ble Black Lives Matter emneknaggen hyppig brukt (Eget arbeid, 2021).

Men det var først når George Floyd ble drept i Minneapolis i mai 2020 at de største raserettferdighetsprotestene siden Civil Rights Movement foregikk, og Black Lives Matter ble en global bevegelse som inspirerte til et globalt oppgjør med rasisme. Land over hele kloden hadde store Black Lives Matter-protester som alle var inspirert av Floyds brutale død (Silverstein, 2021).

2.6 Historien til rasisme i Norge

I denne delen skal jeg gå gjennom historien til rasisme i Norge. Teorien som vil bli brukt er en artikkel skrevet av journalist Linn Vedeler Nilsen for nasjonalbiblioteket. Hun har intervjuet Torgeir Skorgen som er professor ved institutt for fremmedspråk ved Universitet i Bergen, og forfatter av boken *Rasenes oppfinnelse: rasetenkingens historie*, og Khalid Salimi som er en

menneskerettighetsaktivist og forfatter av boken *Rasismens røtter: Da rasismen kom til Norge*.

2.6.1 1700-tallet

Ifølge Torgeir Skorgen startet historien om rasisme i Norge på et vertshus i København (Nilsen, 2020). Mot slutten av 1700-tallet, rundt 1770, satt herrene det i Norske selskab og lengtet hjem til Norge. De diskuterte hva som gjorde nordmenn og Norge så enestående. Den norsk-patriotiske bevegelsen prøvde å begrunne hva som gjorde at nordmenn skilte seg ut, og var bedre enn andre folk. De argumenterte med at på grunn av kulden og klimaet i nord, og de harde leveforholdene, hadde nordmennene blitt et frihetselskende og særlig høytstående folk. Denne forklaringsmodellen var ikke oppfunnet av mennene i det Norske Selskab.

«Klimateorien som skulle forklare hvordan noen folkeslag fra naturens side hadde blitt utstyrt med frihetstanker og oppfinnsomhet, mens andre folkeslag fra naturens side var født slaver, ble reaktualisert med kolonialismen og slavehandelen» (Nilsen, 2020). På denne tiden var Norge en del av Danmark-Norge som var involvert i trekanthandelen. Det ble fraktet europeiske varer på danske og norske skip ned til handelsfort i Vest-Afrika. Slaver ble kjøpt og fraktet til flere karibiske øyer, og derfra ble det fraktet kolonivarer på skipene tilbake til Danmark-Norge (Nilsen, 2020). Funksjonen til de første raseinndelingene på 1700-tallet var at de skulle legitimere at noen var født slaver, og andre var født til å lede. Det ble skapt et bilde at afrikanere ikke var i stand til å styre seg selv, og derfor trengte opplyste og handlekraftige europeere til å ta dem til slaver, og gjøre dem til gode kristne (Nilsen, 2020). Den svenske naturforskeren Carl von Linné var den første til å forsøke å rangere og klassifisere menneskeraser. Begrepet «rase» ble ikke brukt av Linné ettersom dette var et begrep som først ble vanlig senere. Likevel ble inndelingen hans grunnlaget for raseteoriene som kom senere (Nilsen, 2020).

Det ble senere laget lignende skalaer, med andre prioriteringer og inndelinger av hvilke folk de mente var «dårligst» og «best». Fellesnevneren for de alle var at hvite, europeiske mennesker ble brukt som målestokk. Disse raseinndelingene som kom og ble laget på 1700-tallet er det man i dag kaller klassisk rasisme som er forklart ovenfor (Nilsen, 2020).

2.6.2 1800-tallet

Når unionen mellom Danmark og Norge tok slutt i 1814 var ikke Norge lengre en del av slaveindustrien som nasjon. Rasismen mot minoriteter i Norge eskalerte i midlertidig fort med nasjonsbyggingen som foregikk (Nilsen, 2020).

«I grunnloven av 1814, paragraf 2, het det:

Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion. De Indvaanere, der bekjende seg til den, ere forpligtede til at opdrage sine Børn i samme. Jesuitter og Munkeordener maae ikke taales. Jøder ere fremdeles udelukkede fra Adgang til Riget.»

(Nilsen, 2020)

Det oppsto en idé på 1800-tallet om nordmannen som en protestantisk og bofast bonde hadde «bygget landet» med sine egne hender. Tanken her var at bofaste norske bønder hadde et dypere bånd til nasjonen og jorden, enn dem som ikke var fastboende og ikke var protestanter. Minoriteter som for eksempel katolikker, kvener, samer, jøder og omstreiferfolk hadde ingen plass i fortellingen om nasjonen (Nilsen, 2020). Disse minoritetene og andre ble utsatt for diskriminering, utestengelse og senere brutal assimilering. I siste halvdel av 1800-tallet kom fornorskningspolitikken som skulle få kvener og samer til å gå slipp på språk, kultur og religion for å bli «norske». Det som var fremmed og annerledes ble blant annet laget forestillinger om der publikum kunne komme og se de «barbariske» og «usiviliserte» folkeslagene som ofte var afrikanere og samer. Rundt dette tidspunktet hadde det vokst fram oppfatninger i Norge om at det fantes ulike menneskeraser (Nilsen, 2020).

2.6.3 1900-tallet

Den såkalte *rasebiologien* ble stadig mer utberedt på slutten av 1800-tallet, og begynnelsen av 1900-tallet med utviklingen og oppdagelsen av genetikk som vitenskap. Rasebiologene mente man kunne dele inn menneskeheten i raser slik som den allmenne oppfatningen i befolkningen var, men disse mente også at man måtte holde «den ariske rase» eller «den nordiske rase» ren, og at «raseblanding» var skadelig (Nilsen, 2020). Disse teoriene ble mer omstridt på 1930-tallet, spesielt da nazismen vokste fram i Tyskland begynte å bruke dette tankegodset. Basert på neseform, øyefarge og form på hodeskallen ble det fortsatt gjorde forsøk på å klassifisere mennesker. Det mest brutale og kjente eksempelet på dette var nazistenes forsøk under 2. verdenskrig og utrydde jødene (Nilsen, 2020). Det er hevdet at etter 2.verdenskrig skjønnte man at biologisk raseinndeling var en dårlig idé og at det ble vanlig å snakke om

«kulturenhet» framfor å snakke om «raserenhet». Dette mener imidlertid professor Skorgen at er for enkelt å si. Han påpeker at den klassiske rasismen lå til grunn i for eksempel rasepolitikken i USA fram til 1960-tallet, og apartheid-politikken i Sør-Afrika fram til 1990-tallet. Han mener også at i Norge var det enkelte som tenkte i disse baner lenge etter krigen (Nilsen, 2020).

Khalid Salimi kaller rasismen som oppsto i Norge på 1970-tallet for «nyrasisme». Salimi forteller:

Nyrasismen baserte seg ikke på hvordan mennesker ble født eller om mennesket i seg selv var mindreverdige, men på hvordan menneskers levemåte og kultur kunne forsås som mindreverdige og uforenelige med det norske (Nilsen, 2020).

På 1970-tallet ble det et behov for arbeidskraft, noe som førte til arbeidsinnvandring fra blant annet Pakistan, som var de første ikke-vestlige innvandrere i Norge. Disse ble møtt med diskriminering og fordommer blant annet på boligmarkedet og i arbeidslivet. Khalid forteller:

«Det er viktig å huske på at rasisme er noe som opp gjennom historien har vært tilpasset samfunnet – og omvendt. Rasismen «passer» alltid, fordi den ofte er politisk motivert – den er et verktøy som brukes for å forskjellsbehandle folk, med og uten makt. Rasismen tilpasses den aktuelle situasjonen, og legitimeres på ulike måter» (Nilsen, 2020).

Salimi mener at når den biologiske rasismen mistet sin legitimitet som vitenskapelig, ble nyrasisme den formen for kulturrasisme som oppsto. Han mener mennesker alltid finner nye forklaringer på hvorfor det er greit å forskjellsbehandle hverandre. Salimi vil understreke at de gamle raseteoriene ikke er byttet ut med nyrasismen, men at det kan snakkes om et tydelig «før» og «etter». Han forklarer at de finnes side om side, og på mange måter blandes de, til nytte der den ene passer bedre enn den andre (Nilsen, 2020).

Denne konteksten er viktig å ha i bakgrunnen når man diskuterer temaet rasisme ettersom mange fort velger å snakke om land som USA. Når man skal undervise om temaet vil det for mange elever være lettere å forstå viktigheten av å lære om tema når elevene forstår at rasisme er noe som har eksistert i Norge lenge.

2.7 Sosiale medier

Sosiale medier er et relativt nytt begrep, og ble først brukt i norske medier i 2006 (Aalen, 2013, s. 15). Sosiale medier, også kalt SOME, er apper og nettsider som legger til rette for at

man kan skape og dele innhold. Man kan også delta i sosiale nettverk. (Enli & Aalen, 2023) Det mest vanlige sosiale mediet både i Norge og internasjonalt er Facebook, men også Instagram, YouTube, Twitter, TikTok og Snapchat er mye brukt (Enli & Aalen, 2023). Det er mange forskjellige aspekter og sider man kunne drøftet ved sosiale medier. Ettersom denne oppgaven dreier seg om blant annet Black Lives Matter vil dette avsnittet om sosiale medier særlig handle om hvordan aktivisme og mobilisering har blitt en viktig del av sosiale medier.

Sosiale medier åpner for at det blir flere ulike måter å engasjere seg på (Aalen & Iversen, Sosiale medier , 2021, s. 197). Digital aktivisme kan gjennomføres ved å signere underskriftsaksjoner, pengeinnsamlinger eller e-post-aksjoner. En kan også for eksempel drive med systematisk flagging av ulikt innhold fra ulike grupper man er uenig med (Aalen & Iversen, Sosiale medier , 2021, s. 198). Sosiale medier har også gjort det enklere, billigere og raskere å organisere protester. Som Aalen og Iversen poengterer: «Man er ikke lenger avhengig av infrastrukturen til en etablert organisasjon eller oppmerksomheten fra redaksjonelle medier for å samle folk» (Aalen & Iversen, Sosiale medier , 2021, s. 198). Politiske, økonomiske og sosiale faktorer er utslagsgivende for at det blir protester i det hele tatt, men smarttelefoner og sosiale medier har forandret hvordan protestene utspiller seg, og hvordan mobiliseringen forekommer (Aalen & Iversen, Sosiale medier , 2021, s. 199). En stor fordel sosiale medier har som en mobiliseringskanal er at man selv kan uttrykke en oppfordring om å delta som passer sin egen omgangskrets og sitt eget miljø (Aalen & Iversen, Sosiale medier , 2021, s. 199). Det er ikke i bare selve mobiliseringen sosiale medier spiller en viktig rolle, også når protestene foregår har de hatt en avgjørende rolle.

2.8 Tidligere forskning

Fredrik Stenhjem Hagen har skrevet en artikkel som heter *Norske elevers konseptualisering av rasismebegrepet*. Det var han som inspirerte meg til å ta i bruk bilder som samtalestartere, istedenfor å bare stille elevene spørsmål. Han har også tatt i bruk gruppeintervju med elever. Dette blir det skrevet mer om i metodekapittelet. Hagen fant ut i sin studie at elevene ikke brukte et rent kulturelt eller klassisk definert rasismebegrep (Hagen, 2021). Elevene vekslet mellom å bruke «rase» eller «frykt for fremmede» når de diskuterte rasisme. Hagen fant ut at elevene visste at både segregeringen i USA og nazistenes undertrykking av jøder var eksempler på rasisme, men elevene fant det vanskelig å forklare hvorfor disse to hendelsene var eksempler på det fenomenet (Hagen, 2021). Han mener derfor at man bør eksplisitt

undervise om begrepene rasisme og rase for at det ikke skal oppfattes uklart. Studien til Hagen viste også «at elevene knytter rasisme til «hat» og noe som (er) rettet mot enkeltpersoner (...)» (Hagen, 2021). Han fant dessuten også ut at «for elevene blir noe rasisme først når tanken er blitt til handling og rettes eksplisitt mot konkrete individer. Selve bevegelsen fra tanke til handling, faller også utenfor elevenes definisjon av rasisme» (Hagen, 2021). Elevene Hagen intervjuet ser også på Norge som et post-rasistisk samfunn, som Hagen selv oppsummerer i forhold til elevenes perspektiv: «selv om enkeltmennesker enda kan være rasistiske, er vi som samfunn ferdig med rasisme» (Hagen, 2021).

Et annet arbeid som er interessant for min studie er Elise Øygardens masteroppgave om rasisme og Black Lives Matter (2022), hvor hun blant annet intervjuet lærere om deres oppfatninger og erfaringer knytter til rasisme og Black Lives Matter i ungdomsskolen (Øygarden, 2022). Øygarden fant ut at «den generelle konsensusen er, at lærarane har ei oppleving av at elevane på ungdomsskulen har god forståing for kva rasisme er, men likevel opplever to av lærarane at nokre av elevane nyttar uønska ordbruk og uttrykk» (Øygarden, 2022). Lærerne Øygarden intervjuet opplever at de har mer fokus på rasisme i skolen etter Black Lives Matter. Noen av lærerne mener at elevene har mer kunnskap om rasisme og forstår det bedre etter denne mobiliseringen (Øygarden, 2022). Øygarden fant også ut i sin studie at lærerne opplever at det er større utfordringer og mer utbredt med nedsettende kommentarer knyttet til seksuell legning og kjønn enn rasisme i skolen (Øygarden, 2022).

Førsteamanuensis i samfunnsfagdidaktikk ved Universitet i Sørøst-Norge, Kristin Gregers Eriksen har skrevet en artikkel som er særlig relevant for min studie *Mot utvidede forståelser av rasialisering og rasisme i skolen* (Eriksen, 2021). Hun har brukt «empiriske eksempler fra observasjoner av undervisning i samfunnsfag på mellomtrinnet» som innganger til sine teoretiske diskusjoner i artikkelen (Eriksen, 2021). Eriksen var blant annet i en 7. klasse der 6 elever diskuterte hva det vil si å være norsk. Hun observerte at det raskt oppstod en struktur der elevene rasialiserte den ene eleven. Sarah var født og oppvokst i Norge, men foreldrene kom fra Somalia. Eleven oppfatter Norge som sitt hjemland, men kan snakke bra Somali og følger med på nyhetene (Eriksen, 2021). Når elevene diskuterte hva det vil si å være norsk, poengterer elevene at man kunne begynt å lure litt på om Sarah var norsk ettersom «hun er muslim og såne ting» (Eriksen, 2021). Når diskusjonen blant elevene går videre om man kan bli statsminister om man er fra et annet land, kommer igjen Sarah opp som eksempel, selv om hun har norsk statsborgerskap og er født i Norge. Sara utfordrer sine medelever, men blir

samtidig «den andre» når hun diskuterer med sine medelever (Eriksen, 2021). Eriksen mener at eksemplene viser at: «Medelevenes rasialiserte posisjoner som hvite framstår usynlige; det er Sarah som «har» rase (...)» (Eriksen, 2021). Hun viser blant annet til Ahmed (2012) som beskriver denne posisjonen som «det å alltid bære mangfoldet på kroppen». I denne situasjonen, der det foregår en type læring knyttet til det multikulturelle Norge, er det Sarah som må stå for det affektive arbeidet, skriver Eriksen (Eriksen, 2021). Hun mener derfor at skolen heller bør fokusere på å skape anti-rasister, istedenfor ikke-rasister, «som er bevisste på og kan kjempe mot rasistiske strukturer slik de kommer til uttrykk hos både seg selv og andre» (Eriksen, 2021).

Del 3 - Metode

I metodekapittelet skal jeg begrunne hvilke metodiske valg jeg har gjort i dette studiet. Først skal jeg skrive litt om utvalget av informanter, før jeg går videre til å skrive om kvalitativ metode hvor jeg har flere deler. Delene vil være bilde som samtalestarter, gjennomgang av intervjuene, transkriberingen og tekstanalyse av de transkriberte intervjuene. Deretter vil jeg skrive litt om sentrale forskningsetiske prinsipper. Avslutningsvis vil jeg skrive litt om studiets troverdighet hvor validiteten og reliabiliteten vil bli diskutert.

3.1 Utvalg av informanter

Jeg startet med å kontakte de skolene der jeg fra før av hadde bekjenskaper. Her fikk jeg heldigvis positivt svar med en gang fra den ene skolen i en norsk storby. Jeg ba om å få to grupper på mellom 3-6 elever. Selve utvalget av elever til studien ble gjennomført litt utenfor min kontroll ettersom det var læreren som sto for utvelgelsen av informanter. Læreren skaffet til sammen syv informanter fordelt på to ulike tiende klasser. Selv om selve elev-utvalget ikke ble gjort av meg, så ble jeg fornøyd med utvalget av informanter ettersom elevene hadde ulik bakgrunn og forskjellige forhold til Black Lives Matter-bevegelsen, rasisme og antirasisme. Gruppe 2 var mer homogen enn gruppe 1 ettersom gruppe 1 hadde flere med minoritetsbakgrunn noe som gjorde sammenligningen ekstra interessant.

3.2 Kvalitativ metode

3.2.1 Bilder som samtalestarter

Temaet rasisme kan forstås på flere ulike måter, og er et sensitivt tema. Det kan da være en fare for å utforme intervjuer hvor informantene ikke diskuterer temaet, men blir mer opptatt av å svare korrekt (Barbour & Schostak, 2005). Når informantene i tillegg er skoleelever, kan utfordringen bli enda større ettersom de vant til å finne de riktige svarene i skolesituasjoner. Løsningen min på dette problemet ble en metode som Fredrik Stenhjem Hagen brukte i en studie inspirert av den amerikanske samfunnsfagdidaktikeren Keith C. Barton og den irske utdanningsforskeren Alan W. McCully (Hagen, 2021, s. 150). Denne metoden gikk ut på å bruke historiske bilder som samtalestartere, i en studie som ønsket å studere hvordan nordirske ungdommer balanserte mellom republikanske og unionistiske historiefortellinger (Hagen, 2021, s. 150). Måten jeg velger å ta i bruk denne metoden vil være å bruke bilder, men jeg har også utviklet min egen variant da jeg har inkludert twitter-meldinger og utklipp fra Instagram som samtalestartere, i tillegg til bilder. Twitter-meldingene, utklippene og bildene ble vist i samme rekkefølge til begge gruppene.

3.2.2 Gjennomgang av intervjuene

Å ta i bruk intervju som metode er velegnet for å utvikle kunnskap om menneskers erfaringer, forestillinger og tanker (Gleiss & Sæther, 2021, s. 78). Det finnes flere ulike intervju typer. Som nevnt over velger jeg en litt original metode, men den går under kategorien semistruktuelt intervju, som betyr at «man formulerer spørsmål på forhånd, men hvor rekkefølgen, hvilke spørsmål som stilles, og måten spørsmålene stilles på, kan variere fra intervju til intervju.» (Gleiss & Sæther, 2021, s. 80). I semistruktuelle intervjuer vil man ofte «stille oppfølgingsspørsmål for å utdype og konkretisere interessante momenter som dukker opp i intervjuet» (Gleiss & Sæther, 2021, s. 80). Måten jeg la opp mitt intervju kan man se i vedlegg 2: intervjuguide.

Det er flere momenter ved intervjuene som må belyses for leseren. Det første momentet jeg ønsker å komme inn på er at noen av spørsmålene kan virke ledende ovenfor elevene.

Eksempelvis dette spørsmålet:

Intervjuer: Bør vi ikke kjempe for de også?

Dette er absolutt et ledende spørsmål, men slike spørsmål var effektive i intervjuet ettersom dette hjalp elevene i gang, og skapte problematisering og diskusjoner mellom elevene. Det må likevel poengteres at dette potensielt kunne skapt en situasjon hvor elevene ble redd for å svare «feil», og få en følelse av at de var i klasserommet. Jeg understreket før intervjuene startet at elevene måtte snakke fritt, og at jeg på ingen måte var der for å dømme svarene deres.

Den andre momentet var sammensetningene med gruppen. Som nevnt over var den ene gruppen mer homogen enn den andre. Dette gjorde at når transkriberingen var gjennomført, og analyseringen startet ble dette veldig interessant å sammenligne. Den ene gruppen har elever hvor man merker Black Lives Matter-bevegelsen oppleves mer personlig enn den andre. Man får derfor i gruppene to litt ulike perspektiver på Black Lives Matter-bevegelsen, rasisme og antirasisme.

Gruppene hadde også to ulike kjemier seg imellom. Den første gruppen, som var den mer heterogene gruppen, gav inntrykk av at de stolte på hverandre, og turte å diskutere med hverandre. Det var rom for å ha ulike meninger. Den andre gruppen som var mer homogen lyste det mer usikkerhet fra, og man merket tilliten elevene imellom ikke var like sterkt til stede som i den første.

3.2.3 Transkriberingen

I analysen vil man få se flere sitater eller utdrag fra intervjuene. Noen av utdragene vil virke lange, men dette er gjort med en tanke om at det er nødvendig å lese hele utdraget for å forstå meningen som kommer til uttrykk og føle på kjemien mellom elevene, og konteksten utsagnene er en del av.

I kursiv vil det bli skrevet i utdragene for eksempel «*Latter fra en annen elev*» eller «*Stillhet*». Dette vil bli gjort fordi det er nødvendig for å forstå stemningen mellom elevene og diskusjonene deres.

I utdrag fra intervjuene vil man også se at det blir brukt «...» og «(...)». Den første blir brukt eksempelvis slik:

Elev A2: Men det er jo...

Dette betyr at eleven enten blir avbrutt av en annen elev, aldri fullfører sin egen setning eller at eleven har en tenkepause i sin egen setning. Den andre (...) vil bety at jeg klipper vekk noe fra intervjuene jeg ikke mener er viktig for å forstå setningene eller utdraget.

For å skille de to ulike gruppene når utdrag fra intervjuene presenteres vil gruppe 1 sine elever kalles: elev A1, elev A2, elev A3 og elev A4. Gruppe 2 sine elever vil kalles: elev B1, elev B2 og B3.

3.2.4 Tekstanalyse av transkriberte intervjuet

Etter at intervjuene var gjennomført transkriberte jeg begge intervjuene. Å transkribere vil si at man gjør «om muntlige utsagn i intervjuet til skriftlig tekst ved å lytte til opptaket og skrive ut det som blir sagt» (Gleiss & Sæther, 2021, s. 97). Dette er en tidskrevende prosess som vil ta mye tid, men ved å transkribere intervjuene gir det «mulighet til å gå inn i datamaterialet på en helt annen måte enn i selve intervjuet» (Gleiss & Sæther, 2021, s. 97). Prosessen med å transkribere kan derfor regnes som «første steg i en mer systematisk analyseprosess» (Gleiss & Sæther, 2021, s. 97).

Diskursanalyse

Gleiss og Sæther skriver at diskursanalyse har sitt opphav i humaniora og språkvitenskap, og er opptatt av å analysere hvordan språket brukes til å skape mening (Gleiss & Sæther, 2021, s. 126). Diskurs betyr simpelthen samtale eller drøfting, men når det brukes innenfor samfunnsvitenskap er betydningen litt annerledes (Gleiss & Sæther, 2021, s. 126). Diskurs forstås her som en bestemt måte å snakke om og å forstå verden. Et eksempel som Gleiss og Sæther bruker er hvordan man kan se «norskhet» på. Noen tenker på hudfarge og opphav, imens andre vil vektlegge om man spiser brunost, står på ski og om man drar på hyttetur (Gleiss & Sæther, 2021, s. 126). En diskursanalyse hører til innen den sosialkonstruktivistiske tradisjonen, og er en kvalitativ metode som analyserer språket for å avgjøre hvordan meninger kan oppstå (Gleiss & Sæther, 2021, s. 131). Når jeg skal analysere de transkriberte intervjuene vil diskursanalyse være noe jeg vil ta i bruk. Måten dette vil bli gjort på er ved å diskutere hvordan elevene tolker og bruker enkelte begreper som for eksempel «utlending».

3.3 Sentrale forskningsetiske prinsipper

Når man skal drive med forskning har alle forskere, inkludert masterstudenter, noen forskningsetiske forpliktelser overfor finansieringskilder, forskningsdeltakere, andre forskere og samfunnet generelt. Det finnes nasjonale forskningsetiske retningslinjer for ulike fagfelt i Norge som alle forskere må følge (Gleiss & Sæther, 2021, s. 43). De forskningsetiske retningslinjene som følges i denne masteren, vil være de forskningsetiske retningslinjene for

samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (Gleiss & Sæther, 2021, s. 43). Videre skal jeg nå gå gjennom tre sentrale forskningsetiske prinsipper, og hvordan disse prinsippene har blitt gjennomført i denne masteroppgaven.

Det første sentrale prinsippet er informert samtykke. Det er flere krav som må opprettholdes: det skal være informert, frivillig, dokumenterbart og utvetydig (Gleiss & Sæther, 2021, s. 44). Når deltakerne blir spurt om å delta i forskning skal det derfor ikke komme noen negativ konsekvens uansett om man velger å delta eller ikke (Gleiss & Sæther, 2021, s. 44). Å være informert betyr at mulige deltakere får kunnskap om omfanget av forskningen, hvordan og hvor lenge personopplysninger blir lagret, måtene data skal samles inn på og hvem som har tilgang til informasjonen om dem (Gleiss & Sæther, 2021, s. 44). Måten deltakerne fikk denne informasjonen var ved at kontaktlæreren deres mottok et skriv fra meg som hen gav videre til foreldrene og elevene hvor all denne informasjonen stod skrevet. Når man skal intervju barn må man ha godkjenning av foreldre. En samtykkeerklæring ble sendt med skrevet foreldrene og elevene godtok som de skrev under om de godkjente at barnet kunne intervjues. Både i skrevet foreldrene og elevene mottok, og rett før vi startet intervjuet ble elevene informert om at de kunne trekke seg fra forskningen uten at det gis negative konsekvenser til dem (Gleiss & Sæther, 2021, s. 44). Barna som ble intervjuet i dette prosjektet var 10 klassinger, altså 15-16 år gamle så man måtte ikke hatt samtykke fra foreldre. Det er fra barn under 15 år man vanligvis må hente samtykke fra når ingen personlige opplysninger innhentes (Gleiss & Sæther, 2021, s. 44). Likevel for å være på den sikre siden, og skape en trygghet for foreldrene ble det valgt at foreldrene skulle gi samtykke sammen med elevene.

Det andre sentrale forskningsprinsippet er konfidensialitet og anonymisering. Konfidensialitet betyr i denne sammenhengen at man ikke skal avsløre informasjon forskningsdeltakere har gitt om personlige forhold. Det er ikke mulig å gi fullstendig konfidensialitet i forskning ettersom funn og eventuelle sitater som er brukt fra intervjuene blir en del av det publiserte verket og dermed blir tilgjengelig for andre (Gleiss & Sæther, 2021, s. 45). Konfidensialitet innebærer derfor i praksis å anonymisere forskningsdeltakere slik at det ikke er mulig å forstå hvem intervjuobjektene er, og å begrense hvem som har tilgang til datamaterialet (Gleiss & Sæther, 2021, s. 45). Dette ble gjennomført ved at verken navn, religion, utseende, kjønn, skole eller sted blir nevnt om elevene. Det eneste som det blir fortalt om er elevenes alder samt overordnede betraktninger omfordelingen av elever i forhold til majoritets- og minoritetsbakgrunn i de to gruppene. Selve datamaterialet, altså lydfilen fra intervjuet ble oppbevart på en ekstern harddisk som bare jeg har tilgang til.

Det siste og tredje forskningsprinsippet handler om at ingen skal ta skade av å delta i forskning, og man bør derfor tenke gjennom hvilke negative konsekvenser deltakerne kan få ved å delta i forskningen (Gleiss & Sæther, 2021, s. 45). Når man skal la barn delta i forskning er det viktig å se på avveiningen av nytte og skade. Det er sjeldent at samfunnsvitenskapelig barne- og ungdomsforskning vil være veldig skadelig å delta i, men man skal likevel være klar over at ved enkelte tilfeller bør forskningen gjennomføres på en annen måte enn tenkt, eller ha klar noen spesielle tiltak for å begrense skade (Backe-Hansen, De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2009). Rasisme er et følsomt tema, og elever som deltar i forskningen kan ha opplevd rasisme. Forskningen min handler ikke direkte om elever har opplevd rasisme, eller ei, men ettersom metoden min er intervju med bilder er det ikke umulig at elever vil dra inn egne erfaringer (Eget arbeid, 2021). I intervjuene gav ingen av elevene uttrykk for at de følte på ubehag, men man merker tydelig i svarene at enkelte elever tar rasismespørsmålet og Black Lives Matter-bevegelsen mer personlig enn andre elever.

3.4 Studiet sin troverdighet

3.4.1 Validitet

Gleiss og Sæther skriver at validitet – eller gyldighet kan defineres som kvaliteten på datamaterialet og forskerens fortolkninger og konklusjoner. Validitet handler derfor om hvor godt de ulike delene av forskningsdesignet henger sammen. (Gleiss & Sæther, 2021, s. 204) Validiteten dreier seg om man har brukt riktig metode for å svare på problemstillingen. Blir mine fortolkninger og konklusjoner bygget på datamaterialet? Validiteten handler også om man i det hele tatt har svart på problemstillingen (Gleiss & Sæther, 2021, s. 204). I dette masterprosjektet er det valgt en kvalitativ metode, og derfor handler validiteten mye om at man kommer fram til en mest mulig sannferdig kunnskap om virkeligheten på bakgrunn av det empiriske materialet som er samlet inn. Dette kan sikres på flere måter, man kan for eksempel kombinere ulike metoder eller datakilder. Validiteten kan også styrkes ved å sammenligne egne funn med tidligere data (Gleiss & Sæther, 2021, s. 205). Når jeg skulle finne en skole å gjennomføre intervjuene mine vil det også være et mål å finne en skole hvor det er elever som både har majoritets-, og minoritetsbakgrunn. Dette var et mål fordi man da vil kunne se mulige likheter og ulikheter mellom hvordan elever med ulike bakgrunn ser på rasisme, antirasisme og Black Lives Matter. Samtidig er det viktig å poengtere at denne

forskningen er smal, og at det ikke er mulig å generalisere funnene mine. Selv om jeg kanskje finner elever med forskjellig bakgrunn, betyr ikke dette at man kan generalisere funnene mine til å gjelde gruppen som helhet. Funnene mine kan imidlertid bidra til å danne utgangspunkt for hypoteser for andre forskningsprosjekt på dette feltet.

3.4.2 Reliabilitet

Gleiss og Sæther skriver at reliabiliteten handler om kvaliteten på forskningsprosessen og hvorvidt undersøkelsen er til å stole på. Innenfor en positivistisk tradisjon er det vanlig å stille to spørsmål for å vurdere reliabiliteten i et forskningsprosjekt: 1) Hvordan har datamateriale blitt påvirket av måten det er blitt samlet inn på? Og 2) Kan forskningsresultatene reproduseres av andre forskere? (Gleiss & Sæther, 2021, s. 202). Om vi først ser på det første spørsmålet, handler dette om at man må prøve å være så objektiv som mulig. Når man driver med forskning kan det oppstå ulike former for bias, og disse bør man prøve å minimere (Gleiss & Sæther, 2021, s. 203). Et eksempel på dette kan være hvordan jeg som forsker stiller eventuelle spørsmål til deltakerne. Et annet eksempel vil være at jeg koder datamateriale etter mine egne subjektive meninger. Som forsker er det derfor viktig at man prøver å holde seg objektiv, og ikke la seg påvirke av sine egne subjektive meninger. Om vi ser på spørsmål nummer to handler dette om forskningsresultatene kan reproduseres av andre forskere. Dette er et viktig kjennetegn ved positivistisk tradisjon, ettersom repliserbarhet er et kjennetegn på god forskning. Det er derfor viktig at man gjør arbeidet grundig, og gjør rede for hvordan man arbeidet (Gleiss & Sæther, 2021, s. 203).

Innenfor en sosialkonstruktivistisk tradisjon har man imidlertid en annen forståelse for hva reliabilitet betyr. Forskere innenfor denne tradisjonen er fremdeles opptatt av at forskningsprosessen og datamaterialet skal være til å stole på, men påpeker at repliserbarhet ikke vil være mulig i forskningsprosjekter hvor forskerens posisjon spiller en sentral rolle i analysen og datainnsamlingen (Gleiss & Sæther, 2021, s. 204). Som det ble skrevet ovenfor skulle bias prøves å minimeres helt innenfor en positivistisk tradisjon. Innenfor en sosialkonstruktivistisk tradisjon mener man at dette ikke vil være fullt mulig ettersom forskning alltid vil ha spor av forskerens subjektivitet. Sosialkonstruktivistisk tradisjon legger heller mer vekt på at man skal være balansert og inkludere alle relevante perspektiver i analysen. For å styrke reliabiliteten innenfor en sosialkonstruktivistisk tradisjon vil det å reflektere, beskrive og begrunne i metodekapittelet i masteren være viktig. Det å fortelle om utfordringer, og retningsskifter vil også være med å styrke reliabiliteten (Gleiss & Sæther,

2021, s. 204). Av disse to ulike tradisjonene er det den sosialkonstruktivistiske tradisjonen som har ligget til grunn i mitt masterprosjekt.

Del 4: Analyse

Analysen er delt opp i tre hoveddeler, hvor disse delene igjen er delt opp i ulike underdeler. Mine tre hovedtemaer er elevenes begrepsbruk og forståelse, elevenes refleksjoner rundt rasisme og elevenes tanker om politiske markeringer på sosiale medier og antirasisme. Hver del tar opp et tema for eksempel første tema «elevenes begrepsbruk og forståelse», hvor jeg gjennom ulike utdrag fra de to intervjuene mine, og diskuterer funnene i forhold til temaet. I hver del kommer en liten introduksjon før diskusjonen, og ulike utdrag fra materialet blir presentert.

4.1 Elevenes begrepsbruk og forståelse

I denne delen blir det diskutert elevenes forståelse av benevnelsen Black Lives Matter samt hvilke begreper elevene bruker for hudfarge og hva de legger i de to begrepene «utlending» og «norsk». Årsaken til at benevnelsen Black Lives Matter, begreper for hudfarge og de to begrepene «utlending» og «norsk» blir diskutert vil forklares under hver del.

4.1.1 Black Lives Matter

Det første som skjedde under begge intervjuene, var at elevene ble vist et bilde av en illustrasjon av en svart knyttneve (se vedlegg 1 bilde 1). Tanken med dette var å undersøke hva elevene hadde av kunnskaper om Black Lives Matter-bevegelsen fra før av. Dette ble gjort litt for min egen del slik at jeg hadde en anelse om hva elevene kunne, men også fordi det var en fin måte å starte intervjuet på. I gruppe 1 svarte elevene «George Floyd» med en gang de så illustrasjonen av knyttneven. Videre ble elevene spurt hva de visste om Black Lives Matter.

Elev A2: Det er en slags bevegelse. Eh... men den startet ikke da George Floyd døde. Jeg tror den startet lenge før.

Intervjuer: Noen som vet når?

Elev A2: Jeg er usikker, men jeg vet at den ble og mer populær da George Floyd døde. Og da flere folk som døde på en urettferdig måte eller ble drept på en urettferdig måte som George Floyd da ble den veldig populær.

Elev A2 viser her at hen vet at Black Lives Matter startet før drapet på George Floyd, og at hen vet det er en slags bevegelse. Hen presiserer at selv om den startet lenge før, var det George Floyd sin død som gjorde at den fikk mye oppmerksomhet. Eleven forteller også at drapene som kom i etterkant av George Floyd gjorde også at bevegelsen fikk mye oppmerksomhet. Denne eleven viser at hen enten har fulgt med på bevegelsen selv, hjemmefra eller har fått kunnskap om den på skolen. Eleven gir inntrykk av at hen har kunnskaper om bevegelsen.

Gruppe 2 er litt tynnere i svarene når de ble spurt om hva Black Lives Matter er.

Intervjuer: Vet dere hva Black Lives Matter er?

Elev B1: Mhm.

Intervjuer: Hva er det for noe da?

Elev B1: Basically rettigheter for dem.

Elev B1 viser tydelig her at rettighetene det er snakk om dreier seg om rettigheter for en annen gruppe enn hva hen selv hører til. Hen lager et skille mellom «oss» og «dem» ved å bruke slike ord. Hen bruker også ordet «basically» noe som i sammenhengen får hele svaret til å gi en følelse av hen ikke selv kan mye om Black Lives Matter-bevegelsen eller kanskje ikke bryr seg så mye. Videre fortsetter samtalen slik:

Intervjuer: Husker noen når Black Lives Matter fikk mye oppmerksomhet?

Elev B1: 2021.

Her ser man at eleven blander årstall. Dette kan være en enkel feil, men det kan også være et tegn på at eleven ikke har mye kunnskaper om Black Lives Matter. Fortsettelsen ser slik ut:

Elev B2: Når han døde, han derre.

Elev B1: Jeg husker ikke navnet, men en svart mann døde av politiet. Han ble skutt eller nei han ble kvelt var det.

Elev B2 viser også en språkbruk som virker å markere en avstand til hendelsen og uttalelsen kan virke lite empatisk. Ved å kalle George Floyd «han derre» kan det tolkes som at dette temaet ikke er særlig viktig. Elev B1 svarer derimot ved å si at hen ikke husker navnet, men hvordan hen tror han døde.

På spørsmålet «Hva er Black Lives Matter?» ser vi tydelige forskjeller på disse to gruppene. Gruppe 1, med elev A2 i spissen, viser at de bryr seg, og har gode kunnskaper om Black Lives Matter-bevegelsen. Gruppe 2 derimot viser mindre kunnskaper, og ser ut til å ha en slags

avstand til bevegelsen. Vi skal komme nærmere inn på elevenes tanker om ulike sider ved Black Lives Matter senere i analysen, videre i dette kapittelet skal vi gå over til begrepsbruken til elevene i forhold til gruppe-kategorisering.

4.1.2 Hudfarge

I denne delen vil det først bli gått gjennom elevens begrepsbruk for hudfarge, etterfulgt av andre begreper for ulike typer gruppekategorier elevene brukte. Ettersom intervjuene omhandlet Black Lives Matter, rasisme og antirasisme var det naturlig at det kunne bli snakk om ulike hudfarger, og gruppene hadde også elever med ulike hudfarger. For at jeg skulle unngå å bruke begreper som i verste fall kunne fornærme elevene, ønsket jeg å høre med dem hva de brukte. Ifølge Språkrådet (2023) mener de at når man snakker om enkeltpersoner kan man prøve å la være å nevne hudfargen. Om man allikevel må nevne dette er svart og hvit de vanligste alternativene. Språkrådet skriver også at brun, lys og mørk, afroamerikansk og melaninrik er ord man også kan bruke. De opplyser også om at å kalle noen farget ikke er helt innafor (Språkrådet, 2023).

I den første gruppen var det litt uenighet om hva som er det riktige ordet å bruke. Jeg startet derfor ved å fortelle elevene at på engelsk bruker man ofte betegnelsene «black» og «white», og stilte videre spørsmål om hvilke ord som er best å bruke på norsk.

Elev A2: Kanskje farget og hvit

Intervjuer: Hva tenker dere andre? Det er jo litt diskutert hva som er riktig og galt.

Liten tenkepause

Elev A3: Hmm jeg vet ikke. Kanskje farget og hvit.

Intervjuer: Er alle enig i det?

Elev A4: Hvorfor ikke svart og hvit liksom?

Elev A1: Enig

Intervjuer: Så noen mener svart og hvit imens noen mener farget og hvit?

Alle: Hmm ja

Her ser vi at elevene hadde forskjellig oppfatning om hva som var de mest riktige ordene å bruke. Ettersom elevene bare er 15-16 år gamle kan det være en sjanse for at de ikke kjenner til forhistorien til å bruke ordet «farget». Ettersom jeg som intervjuer vet at å bruke ordet «farget» er utdatert, valgte jeg å bruke ordene svart og hvit videre i intervjuet når det var aktuelt. I den andre gruppen var det også uenigheter om hva som var de riktige ordene å anvende. Jeg stilte denne gruppen det samme spørsmålet som den første gruppen:

Elev B2: Sier vi ikke liksom de som er lys og mørk i huden?

Intervjuer: Jo det kan man si. Jeg spør hva dere bruker.

Elev B1: Jeg bruker ikke sånne ord, viss jeg vil referere til en person som har mørk hud så bare sier jeg den personen, om jeg ikke vet navnet. Viss jeg vil referere til den personen sier jeg kanskje den som er mørkere i huden eller beskriver noe annet med den personen, ikke bare hudfarge. Jeg bruker ikke disse ordene. Derfor har jeg ikke et bestemt svar.

Elev B2 mener her at lys og mørk er fine ord å bruke om man må beskrive noens hudfarge.

Elev B1 derimot har et mer utfyllende svar hvor hen forteller at personen prøver å unngå og anvende ord som beskriver hudfargen.

Sosialpsykolog Robert Livingston har brukt flere tiår på å studere rasisme og gi råd til bedrifter og ideelle organisasjoner om hvordan de skal møte den på arbeidsplassene deres (Laidler, 2021). Han har skrevet boken *The Conversation: How Seeking and Speaking the Truth About Racism Can Radically Transform Individuals and Organization*, hvor han argumenterer for at rasisme kan bekjempes i offentlig politikk ved konstruktiv dialog. Når Livingston fikk spørsmålet i et intervju med *The Harvard Gazette* om hvorfor det er så vanskelig for så mange å snakke om rasisme svarte han at han tror det er tre grunner (Laidler, 2021). Den første grunnen var at det ikke er en behagelig ting å snakke om som gjør at flere synes det er ubehagelig å snakke om. Den andre årsaken er at mennesker ikke bryr seg. Den tredje, og den årsaken som er særlig relevant for det som er diskutert ovenfor er at mange mennesker, spesielt hvite, er redd for å si feil ting så de vet ikke hvordan de skal føre samtalen (Laidler, 2021). Et interessant moment i denne sammenhengen er at elev B1 som sier hen «ikke bruker sånne ord» som svart og hvit for å beskrive mennesker, rett før gjorde nettopp dette, nemlig i beskrivelsen av George Floyd som «en svart mann».

Elev B1: jeg husker ikke navnet, men en svart mann døde av politiet, han ble skutt eller nei han ble kvelt.

Det kan virke som eleven som Livingston påpeker over, er redd for å si feil og derfor ønsker å unngå begrepene, men når hen ikke tenker seg om allikevel bruker ord som «svart» for å beskrive Floyd. De siste årene har det gått en debatt om det noen velger å kalle kanselleringskultur blomstret i samfunnet, og dette har blant annet blitt brukt i forbindelse med at offentlige og kjente personer som har gjort noe kontroversielt eller sagt noe enkelte mener er feil. Noen mener da at disse blir «kansellert» og som følge av dette mister fans og følgere. Diskusjonen om hva som er rett og galt å si, kan også ha påvirket veldig mange

«vanlige mennesker», og føre til at enkelte har blitt veldig redd for å si feil. Det kan kanskje virke som eleven har blitt litt påvirket av dette.

Elevene kom som vi har sett med flere forslag om hvilke begrep de mente var det riktige å bruke, men det er et interessant poeng at når jeg ser videre i intervjuene er det «hvit» og «svart» som elevene bruker på automatikk i praksis. Videre skal jeg se på hva elevene legger i begrepene «utlending» og «norsk»: ord de selv lanserte i intervjuet.

4.1.3 «Utlending» vs. «norsk»

I løpet av intervjuet brukte elevene forskjellige begreper både på lignende og ulike måter. I denne delen skal jeg gå igjennom noen av dem, og se hvordan elevene har valgt å bruke begrepene, og i hvilken kontekst. Det vil analyseres hvordan elevene faktisk bruker begrepene når de diskuterer ulike bilder, og svarer på spørsmål fremfor når spørsmålet var rett frem hvilke ord de bruker. Alle begrepene vil ikke bli diskutert, men jeg vil løfte fram de jeg fant mest interessante. Det første begrepet som vil bli diskutert er begrepet «utlending». Dette var et begrep bare gruppe 1 tok i bruk, og 3 av 4 elever valgte å bruke dette ordet. Om noen av elevene valgte å bruke «utlending» siden en annen elev tok det i bruk, eller fordi en selv vanligvis bruker begrepet, er usikkert. Elevene brukte begrepet i to ulike diskusjoner, og her er et eksempel fra hver diskusjon om hvordan begrepet ble brukt:

Eksempel 1:

Elev A1: Vist du bare er på en skole med utlendinger, og så er du homo da er nok det vanskelig.

Eksempel 2:

Elev A4: Ja, at sånn for eksempel når en utlending stjeler, så tror alle at utlendinger stjeler.

Elev A3: Ja, og for eksempel i Norge vist en utlending dreper noen så må de si liksom «det var en utlending».

Elev A4: Ja, selv om de liksom er født her og har norsk pass og alt, men de må liksom adde at de var utlending.

Elev A3: Eller at de var muslim.

Vi skal se nærmere på andre sider ved disse uttalelsene (som bl.a. relasjonen mellom rasisme og homofobi) senere i analysen: her er det selve begrepsbruken som er i fokus. Akkurat hva elevene legger i begrepet «utlending» her kan være litt vanskelig å tolke. Er det mennesker som ikke er født i Norge? Er det mennesker som ikke ser «typisk norske» ut? Dette kommer

dessverre ikke eksplisitt fram, men i det neste eksempelet får man kanskje en litt bedre forståelse for hva elevene legger i dette begrepet:

Eksempel 3: Elev A4: Det spørres litt på hvilken skole fordi om du eh... er på en skole med bare norske folk og du er den eneste som er utlending så er det vanskeligere liksom så...

Elev A4 bruker her «utlending» og «norske folk» som to motsetninger. Det kan se ut som at «norske folk» betyr mennesker som er født i Norge med norske forfedre mens «utlendinger» er personer som ikke er selv født i Norge eller ikke har foreldre født i Norge, altså første- og andregangsinnevandrere. Det kan også virke som eleven identifiserer seg med «utlendingene her» ettersom hen forklarer at det kan være vanskelig å være utlending på en måte som gir uttrykk for at hen vet hvordan det føles. Hovedsakelig sier utsagnene noe om tre ulike ting:

1. at «utlendinger» blir stereotypisert i samfunnet fordi folk generaliserer fra et tilfelle til å gjelde alle.
2. at mennesker blir framstilt som «utlendinger» selv om de har norsk pass og er født i Norge.
3. at «utlendinger» tenderer til å være mer skeptiske til homofile.

Det sistnevnte blir mer diskutert senere bl.a. under delene «rasisme» og «homofobi sammenlignet med rasisme».

4.2 Elevens refleksjoner rundt rasisme

Denne delen ser på elevenes refleksjoner rundt rasisme fra flere ulike innfallsvinkler, og hva elevene legger i begrepet rasisme. Hvordan forstår elevene rasisme, og hva ser elevene på som rasistisk.

4.2.1 Et bredt rasismebegrep

Elever i begge gruppene mente at rasisme både foregikk i USA og i Norge, men gruppene var uenige om i hvor stor grad dette var et problem. Gruppe 2 var samstemte om at det foregår rasisme i USA, men enkelte i gruppen hadde problemer med å se hvordan det kunne foregå i Norge. En på gruppen derimot var tydelig på at det foregikk rasisme i Norge, men mente denne i større grad var religionsrettet enn koblet til hudfarge.

Elev B1: Jeg vet at i Skandinavia er det masse rasisme, for eksempel mot muslimer. I Amerika er det mer rasisme mot de svarte, men i Skandinavia er det mer mot muslimer.

Denne eleven mener altså at rasisme mot svarte er et større problem i USA, men at også det foregår i Norge, og at det her er mer rettet mot muslimer enn svarte. Dette kan kanskje ha sammenheng med at i Norge de siste årene har vært en god del mediedekning av gruppen Stopp Islamiseringen av Norge (SIAN) som ble stiftet i 2000. SIAN er en norsk gruppering som beskriver seg selv som anti-islamsk (Rana, 2022). Organisasjonens egne mål ifølge deres egne vedtekter «å motarbeide, stoppe og reversere islamiseringen av Norge» (Rana, 2022).

Gruppe 1 viste tendenser til å ha sterkere meninger om det som foregikk i USA, men mente også at rasisme var noe som pågikk i Norge. Som vi så i delen om begrepsbruk over, så er elevene særlig opptatt av stereotypisering. Når de ble spurt om hvordan rasisme foregår i Norge svarte elevene at når en «utlending» stjeler framstilles det ofte som at alle «utlendinger» stjeler. Elevene svarte også at det ofte blir poengtert når en som tilhører minoriteten gjør noe galt, at den personen er en «utlending», selv om personen kan være født i Norge og ha norsk pass. Denne samtalen mellom elevene kan man se på side 30.

Elevene viser tydelige meninger om hvordan «utlendinger» blir behandlet i Norge, og mener at nordmenn gjerne har stereotypiske meninger. Det viser at de er bevisste på at folk kan bli behandlet annerledes basert på eksempel hudfarge og religion. Den måten elevene forklarer rasismen som foregår i Norge på, kan tyde på en forståelse som kan ligne på begrepet om strukturell rasisme. Som nevnt tidligere er strukturell rasisme et paraplybegrep som ikke har en entydig betydning, men som vektlegger at rasisme dreier seg om noe mer enn enkeltindividers holdninger (Midtbøen, 2021). Ut fra intervjuene kan det virke som elevene forklarer at det er en slags systematisk tendens til at når en person med minoritetsbakgrunn gjør noe negativt, vil det blitt lagt vekt på nettopp dette og at dette blir generalisert til å gjelde hele gruppen. Elevene ser også ut til å koble denne praksisen til et bredere samfunnsnivå og ikke bare til enkeltpersoner.

Elevene har en forståelse av rasismebegrepet som noe som kan ta utgangspunkt i ulike markører. De viser at de bruker rasismebegrepet om mer enn diskriminering på bakgrunn av hudfarge, men også religion og kultur.

Den tydelige likheten mellom de to gruppene er at begge bruker rasismebegrepet om noe mer enn bare hvilken hudfarge mennesker har. Begge gruppene drar inn rasisme mot muslimer, og når gruppe 1 snakker om det å være «utlending» er det tydelig utifra sammenhengen at det ikke nødvendigvis betyr at man er svart. Det viser at elevene har en bredere forståelse for

begrepet enn bare den klassiske versjonen. Videre skal vi gå over til hvordan elevene ser på politi- og justissektorens rolle.

4.2.2 Rasisme i politi- og justissektorens rolle

I begge gruppene ble George Floyd nevnt før bildet av han (se vedlegg 1 bilde 2 og 3) ble vist elevene. Dette var derfor en antydning til at elevene hadde noe kunnskap om politivold fra før av. De amerikanske tallene som er tilgjengelige for hendelser der politiet skyter og dreper mennesker, viser at for afroamerikanere er det en mye høyere sjanse for å bli skutt med dødelig utgang i forhold til deres samlede andel av den amerikanske befolkningen (BBC, 2021). I følge «the Washington Post police shootings database» ser man at selv om afroamerikanerne utgjør mindre enn 14 % av befolkningen, utgjorde de nesten 24% av over 6000 dødelige skytinger av politiet siden 2015 (BBC, 2021). Ytterligere forskning viser at frekvensen av at politiet skyter ubevæpnede svarte mennesker med dødelig utgang i USA er mer enn tre ganger så høy som for hvite mennesker (Lett, Asabor, Corbin, & Boatright, 2020). Studier viser også at afroamerikanere har større sannsynlighet for å bli stoppet av politiet i trafikken. En studie utført av Stanford University fant ut at svarte sjåførere hadde omtrent 20 % høyere sannsynlighet for å bli stoppet enn hvite sjåførere (Pierson , et al., 2020). En studie fra American Civil Liberties Union viser dessuten at afroamerikanere hadde 3,7 ganger større sannsynlighet for å bli arrestert for besittelse av marihuana enn hvite, selv om frekvensen av marihuanabruk var sammenlignbar (American Civil Liberties Union , 2013). Det siste momentet jeg vil dra frem er at flere afroamerikanere blir fengslet. I følge «Bureau of Justice Statistics» ser vi at afroamerikanere er fengslet fem ganger antallet hvite amerikanere. I 2019 utgjorde afroamerikanerne rundt 13 % av den amerikanske befolkningen, men representerte nesten en tredjedel av landets fengselsbefolkning (Ann Carson , 2020).

Dette og Black Lives Matters mobilisering rundt disse temaene, er noe av bakgrunnen for at elevene ble vist en twitter-melding (se vedlegg 1 bilde 6) hvor det sto at ubevæpnede svarte mennesker daglig blir drept av politiet i USA. Elev A4 svarte da dette:

Elev A4: Jeg tenker politiet i USA behandler svarte folk urettferdig liksom. Fordi jeg føler at folk som ikke er svarte og svarte folk får forskjellig straff for samme ting. Svarte folk blir mer straffet.

Det elev A4 sier her vitner om at eleven har kunnskaper om kritiske påstander om hvordan afroamerikanere blir behandlet i USA. Når jeg spurte videre hva elevene tenkte om dette, svarte de at de syntes dette var dårlig, men utdypet ikke noe videre.

Videre i samtalen ble en twitter-melding (se vedlegg 1 bilde 5) vist til elevene hvor budskapet i meldingen var at man bare snakker om Black Lives Matter når et drap skjer, men at man burde spre bevissthet rundt Black Lives Matter hele tiden.

Elev A1: Ja, det er jo dumt at ingen gidder å snakke om det før noen har blitt drept eller at noe dårlig skjer.

Elev A2: Det bør alltid være viktig, ikke bare når noen blir drept.

Elev A4: Jeg føler at flere får vite om det når en personlig blir drept, men ja... Jeg vet ikke.

Fordi for eksempel George Floyd, flere folk fikk vite om Black Lives Matter når han ble drept.

Så liksom visst det ikke hadde skjedd så tror jeg liksom ikke så mange folk hadde vist om det.

Elevene mener altså Black Lives Matter-bevegelsen bør være viktig hele tiden, men at det i praksis er slik at Black Lives Matter blir mer snakket om, og får mer oppmerksomhet når noe tragisk skjer. Elev A4 sier rett ut at hen ikke tror mange hadde visst om Black Lives Matter om drapet på George Floyd ikke hadde hendt. Man kan forstå hva elev A4 mener her. Filmen av drapet på Floyd ble sendt rundt på internett og sosiale medier i rekordfart, men om vi ser på hvor presset og hvor mye spenninger det var, og fremdeles er, i USA er det lett å tenke at hadde ikke det vært Floyd, hadde det mest sannsynlig vært en annen person som hadde blitt et slags symbol på for Black Lives Matter. Det fins også en rekke eksempel på folk som tidligere hadde blitt drept av politifolk som Breonna Taylor og Michael Brown. Disse drapene skapte også reaksjoner og demonstrasjoner, men det at drapet på Floyd ble filmet, og det var helt tydelig at politiet ikke handlet i selvforsvar er nok noe av grunnen til at dette fikk ekstra mye oppmerksomhet.

Den andre gruppen sin respons på denne twitter-meldingen var en annen enn den første gruppen:

Elev B1: Mennesker pleier å fokusere på en ting, når det kommer en annen stor ting glemmer vi det andre. Det er derfor ting tar så lang tid, og at rasisme kommer til å finnes lenge i verden. Folk glemmer ting som har skjedd.

Elev B2: Jeg synes vi bør snakke om det hele tiden, men det er jo andre ting vi også må snakke om, det er jo ikke bare dette. Det er mange ting som skjer på en gang og da kan man ikke snakke om alt.

Elev B1 sier rett fram her at rasisme kommer til å vare lenge fordi mennesker glemmer. Eleven har her et poeng og som nevnt i teori-delen forklarte Skorgen at etter både holocaust, og 2. verdenskrig fortsatte den klassiske rasismen blant annet i USA og Sør-Afrika selv om den biologiske raseinndelingen var blitt diskreditert og avvist av for eksempel FN (Nilsen, 2020).

Emmaline Soken-Huberty er en frilansskribent fra USA, Portland, Oregon som skriver hovedsakelig om menneskerettigheter og humanitarisme. Hun har skrevet en artikkel på nettsiden «Human Rights Career» om hvordan man kan stoppe rasisme, og hun kom her med noen interessante poenger (Soken-Huberty, U.å.). Hun skriver at om man skal få slutt på rasisme må man ta opp problemet både på et personlig og samfunnsmessig plan. Hun presenterer tre viktige trinn:

1. Anerkjenn rasisme i alle dens former.
2. Oppheve rasistiske og diskriminerende lover.
3. Forplikte seg til antirasisme (Soken-Huberty, U.å.).

Det første trinnet for å få slutt på rasisme er å anerkjenne dens eksistens. Mange mennesker tenker på rasisme som alltid åpenlyst eller forsettlig, men rasisme kommer i mange former. I USA viser studier at det er skjevheter i alle sektorer av samfunnet: alt fra helsevesen til bolig til jobbsøking (Soken-Huberty, U.å.).

Også i Norge har vi sett slike skjevheter komme frem i lyset. Førsteamanuensis ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi på Universitetet i Oslo, Arnfinn Midtbøen, har siden 2012 forsket på at det er vanskeligere å få et jobbintervju hvis du har et utenlandsk navn. Han fant ut i 2021 at lite hadde endret seg siden 2012 når han gjennomførte en ny undersøkelse (Nematpoor & Khorami, 2022). Soken-Huberty mener man må anerkjenne at slike ting foregår for at man skal få en slutt på rasismen. Det andre trinnet er å oppheve rasistiske og diskriminerende lover. Å kvitte seg med lover som negativt og uforholdsmessig påvirker visse grupper er en viktig del av å få slutt på systematisk rasisme, hevder hun (Soken-Huberty, U.å.). Å kvitte seg med lover basert på rasisme og lover som er designet for å opprettholde ulikt utfall er nødvendig for å få slutt på systematisk rasisme. Det virker som mange tror at samfunnet kan stoppe rasisme ved å lære kjærlighet og aksept, men realiteten at selv om alle sluttet å være rasister over natten, ville systemet fortsatt gi utfall som uforholdsmessig påvirker visse grupper, mener Soken-Huberty (Soken-Huberty, U.å.). Det siste trinnet hun peker på er å forplikte seg til antirasisme. På et individnivå må folk forplikte seg til å være antirasistiske for at rasismen skal ta slutt. Ovenfor ble det nettopp nevnt at systematisk

rasisme ikke vil ta slutt selv om alle sluttet å være rasistiske over natten. Likevel er det første skrittet i personlig antirasisme nødvendig for at folk skal kjempe for å få slutt på rasistiske systemer, mener hun (Soken-Huberty, U.å.).

Det finnes altså ulike metoder og måter man kan prøve å få en slutt på rasisme, men som elev B1 mener glemmer vi mennesker fort og kampen mot å få slutt på rasisme vil nok vare lenge. Det er likevel forskjell på personers ansvar og personers erfaringer. De som opplever masse rasisme glemmer det nok ikke så fort, mens de som ikke opplever det kanskje glemmer raskere. Elev B2 gir uttrykk for at det skjer veldig mye annet, og at det derfor blir vanskelig å gi Black Lives Matter oppmerksomhet hele tiden. Eleven viser en forståelse om at hen tenker det blir vanskelig snakke om flere problemer samtidig, og at derfor ikke Black Lives Matter-bevegelsen derfor ikke kan få oppmerksomhet hele tiden.

Som nevnt over hadde gruppene litt forskjellig innfallsvinkel til temaet. Gruppe 1 valgte å kritisere politiet, og måten de behandler afroamerikanere på. Denne gruppen mente også at ingen snakker om Black Lives Matter før et mord skjer. Elevene mente dette alltid burde være viktig, og at det ikke burde måtte skje et mord før verden startet å bry seg. I den andre gruppen mente en av elevene at mennesker har en tendens til å sette søkelys på en ting av gangen, før vi går videre til neste. Hen mente derfor at rasisme vil finnes lenge. En annen elev bygde på dette ved å forklare at temaer som rasisme bør snakkes om hele tiden, men siden det er mye annet som også skjer i verden, blir det vanskelig å snakke om alt hele tiden. Man kan altså se tydelige forskjeller på hvordan elevene snakker om dette. Gruppe 1 velger mer å diskutere direkte om problemet de blir spurt om, mens gruppe 2 snakker mer generelt om hvordan vi mennesker er som mennesker. Gruppe 2 betrakter spørsmålet mer på avstand, og viser ganske tydelig at dette er et problem som ikke rammer dem personlig. Gruppe 1 derimot er mer engasjerte, viser tydeligere at de bryr seg, og de tør å snakke direkte om det de blir spurt om. Denne forskjellen mellom gruppene er en rød tråd gjennom mye av intervjuet. I denne delen her ser man det ganske klart at det er forskjell på tilnærmingene til temaet i gruppe 1 som er den gruppen med flest elever med minoritetsbakgrunn, sammenlignet med gruppe 2. Man kan selvsagt ikke generalisere dette på bakgrunn av disse to gruppene, men funnene fra intervjuene mine viser en tydelig forskjell.

4.2.3 «White silence is violence»

Under intervjuet ble det vist en del bilder fra ulike demonstrasjoner både i Norge og USA. Det ene bildet var en illustrasjon som viste personer som holdt plakater med ulike utsagn. Her var det ene utsagnet «white silence is violence». Om man søker opp bilder fra Black Lives Matter-demonstrasjoner ser man at dette utsagnet dukker opp flere ganger. Det er et enkelt, men kraftig budskap som ble ropt på Black Lives Matter-protester rundt om i verden, og det kan kanskje sies å markere et skifte i forventningene: det er ikke lenger nok å ikke være rasist, man må være en tydelig antirasist. Hvis man ikke er det, er man en del av problemet (Dewan, 2020).

Elevene ble vist dette utsagnet som var på illustrasjonen nevnt over, og jeg spurte elevene hva de tenkte om det som sto på plakaten.

Elev A2: Det er sant. Det er den som traff meg mest personlig. Jeg tror det betyr at så andre folk eller spesielt som det står her hvite folk ikke gjør noe og ikke hjelper i denne saken så deltar de med problemet.

Intervjuer: Hva tenker dere andre?

Elev A4: Liksom hvite eller folk som ikke er svarte de liksom i USA government hører med på de så viss de står opp så ja sann de hører ikke på svarte folk liksom.

I: Hvordan vil dere sammenligne å være stille og ikke gjøre noe med å utføre rasisme? Er det likt?

Alle: Hmm nei.

Elev A4: Fordi eller fordi jeg føler at det ikke er likt, men at begge to er dårlig.

Intervjuer: Hva er verst tenker dere?

Elev A3 og Elev A4: Å være rasistisk.

Elev A2 forklarer her hva hen tror utsagnet betyr, og sier at hen tror det betyr at om ikke hvite folk gjør noe eller hjelper, så er de en del av problemet. Eleven viser her at hen har forstått hva «white silence is violence» betyr. Elev A4 drar inn de amerikanske myndighetene, og mener at om problemet skal bli løst må «hvite eller folk som ikke er svarte» involvere seg siden myndighetene bare hører på dem. Elevene mente imidlertid ikke at det å være stille og det å utføre rasisme var det samme, men som elev A4 sa: det er ikke likt, men begge to er dårlige handlemåter.

Den andre gruppen viste en litt annen forståelse av dette utsagnet.

Intervjuer: Men kan det sammenliknes og ikke si noe eller ikke gripe inn, som å utføre rasisme?

Elev B1: Hmm personen som blir diskriminert vil føle at det er håpløst om noen bare går forbi og ikke griper inn. Det er som at man drukner i et basseng og alle bare går forbi istedenfor å hjelpe.

Elev B1 forklarer hvordan mennesker kan føle på at diskriminering blir ignorert ved å tegne et bilde av at man bare går forbi uten å hjelpe noen som drukner. Eleven forklarer dette på en fin måte slik at personer som ikke har opplevd diskriminering kan sette seg inn i situasjonen. Det er også interessant å påpeke at elev B1 var den eleven under «Black Lives Matter»-spørsmålet, som i noen av spørsmålene virket å betrakte rasismen og BLM-bevegelsen mer på avstand. Her prøver eleven derimot veldig aktivt å sette seg inn i hvordan det kan oppleves. De to andre elevene på denne gruppen valgte å være stille under dette spørsmålet. Elevene var enig i at det å ikke gripe inn var en dårlig ting, men ikke like ille som å være rasistisk. Men det ble også nevnt at om det skal skje en forandring må de som ikke opplever rasisme også jobbe antirasistisk for å få en slutt på rasismen. Videre skal vi se på hva elevene tenkte om «all lives matter»-debatten.

4.2.4 «All lives matter»-debatten

En motbevegelse som kom mot Black Lives Matter-bevegelsen er kalt All Lives Matter. Når man sier All Lives Matter kan det virke som man avviser budskapet om at svarte liv er og har blitt historisk devaluert gjennom institusjonalisert rasisme (The black story, 2021). Elevene ble spurt om de hadde hørt om «All Lives Matter», og ble vist to ulike twitter-meldinger (se under). De to twitter-meldingene var vinklet på to forskjellige måter. Den første hadde vinklingen at nå er det de svartes samfunn som «brenner», og derfor blir det feil å rope at alle liv betyr noe. Den andre meldingen hadde vinklingen at alle liv betyr noe ettersom mennesker blir drept for religion også. Den første gruppen hadde hørt om «All Lives Matter», og hadde flere meninger om dette. Den andre gruppen hadde ikke hørt om dette, og jeg måtte forklare dem hva det var før de sa sine meninger. Her er et utdrag fra den første gruppen sin diskusjon:

NikkiTheePoney
@NikkiPoney

Saying "All Lives Matter" as a response to "Black Lives Matter" is like saying the fire department should spray down all houses in a neighborhood even though only one house is on fire...because all houses matter. Yes, your house matters too, BUT YOUR HOUSE IS NOT ON FIRE???

Hentet fra vedlegg 1
(bilde 18)

In reply to Angry Black Girl

Keke Palmer
@KekePalmer

@Deetanai it is all lives matter. Because there are people getting killed over religion too.

7/7/16, 2:19 PM

129 RETWEETS 277 LIKES

Hentet fra vedlegg 1
(bilde 19)

Intervjuer: Her har vi to forskjellige måter og se på All Lives Matter. Hva tenker dere?

Elev A2: Begge har et poeng.

Elev A4: Men All Lives Matter ble jo lagd av sånne hvite amerikanere for og liksom protestere mot Black Lives Matter. Liksom Black Lives Matter betyr ikke liksom at bare svarte liv matter, men at det liksom skal være likt mellom alle så ja.

Elev A1: De som sier All Lives Matter prøver å få vekk oppmerksomheten fra Black Lives Matter-tingen.

Elev A4: Ja.

Her viser elevene hva deres forståelse av kjernen i Black Lives Matter-mobiliseringen er. Elev A4 forteller at hen mener Black Lives Matter handler om at det skal bli likt mellom alle. Elev A1 støtter dette ved å legge til at eleven mener All Lives Matter handler om å ta oppmerksomheten vekk fra Black Lives Matter. Videre gikk diskusjonen slik:

Intervjuer: Hva tenker dere om det som står i den twitter-meldingen der? (se vedlegg 1, bilde 19)

Elev A1: Det er jo sant.

Elev A2: Det er sant, jeg er enig. Det er ikke bare svarte folk som blir diskriminert mot liksom, det er også veldig mange andre som blir diskriminert ehm... kanskje på denne tiden da eh...

Black Lives Matter var veldig populært da var det viktigere med Black Lives Matter fordi det var relevant sant og noen ble drept og stort sett er det kanskje eh... større diskriminering mot svarte folk enn andre med forskjellige religioner.

Elev A1 svarer at hen mener dette er sant uten å utdype. Elev A2 velger derimot å utdype dette ved å forklare at det ikke bare er svarte som blir diskriminert, men også andre. Hen antyder samtidig at det kanskje var mer diskriminering mot svarte enn forskjellige religioner.

Dette er elev A4 uenig i, og svarer dette:

Elev A4: Men eh nei det er jo folk som er muslimer som blir drept i andre land. Liksom begge to er dårlig, religioner og det med Black Lives Matter. Men jeg vet ikke hvorfor ingen bryr seg om det med religioner, så liksom jeg tenker det burde blitt tatt mer opp med religioner også, men det er feil å bruke All Lives Matter til det.

Elev A2: Det er sant.

Elev A4 forklarer her at det er muslimer som blir drept i forskjellige land. Videre sier eleven at hen mener begge er dårlig, men at inntrykket til eleven er at ingen bryr seg om religioner. Hen mener derfor at diskriminering og rasisme mot religioner bør bli tatt mer opp. Likevel synes eleven det er feil måte å bruke «All Lives Matter»-kampanjen til å gjøre det. Elev A4 får gjennom sitt innlegg elev A2 til å endre mening, og se hens synspunkter. Avslutningsvis spurte jeg elevene dette spørsmålet slik at jeg var sikker på at jeg forsto hva de mente:

Intervjuer: Så dere mener at diskriminering mot religioner også burde fått oppmerksomhet, men ikke på den måten at oppmerksomheten blir tatt vekk fra Black Lives Matter?

Elev A2 og A4: Ja

Til den andre gruppen, som nevnt over, måtte det forklares hva All Lives Matter er for noe. Det kan skinne litt igjennom at denne gruppen ikke hadde like mye kunnskap om temaet fra før av. Denne gruppen ble også vist de to twitter-meldingene som vist over:

Elev B2: Det er jo viktig å tenke på alle liv, hun skrev jo om religion også, det er også viktig å tenke på alle liv, men at de lagde det når alle snakket om Black Lives Matter blir kanskje litt feil.

Elev B1: Jeg har ingen bestemt mening, men jeg føler at folk sånn som det begynte at hvite trodde det ble snakket for mye om Black Lives Matter, men som jeg har sagt før så er vi opptatt av en nyhet før vi går videre til neste. Det jeg mener er at menneskene gjør en nyhet alt for mye, og så alt for lite etterpå så som sagt det bør snakkes om hele tiden og ikke stoppet. Jeg er på en måte enig med den med husene, men som sagt liksom 50/50 på grunn av den andre der folk blir drept på grunn av sin religion også.

Elev B2 forklarer at det er viktig å tenke på alle, men at det kanskje var et litt feil tidspunkt å gjøre det når alle snakket om Black Lives Matter. Den andre eleven, B1, starter med å fortelle at hen ikke har en bestemt mening, men kommer likevel med en mening. Begge elevene ytrer at de er imot diskrimineringen.

Videre fortsetter samtalen slik:

Intervjuer: Det er jo ikke bare for hudfarge man blir drept nei.

Elev B1: Jeg føler det skjer diskriminering i hele verden, men noe blir snakket mer om enn andre det spørres ehm om hvor mye som blir delt i sosiale medier så jeg kan ikke si en konkret mening om dette.

Intervjuer: Dere to andre da? Enig med begge twitter-meldingene eller bare den ene? Eller ingen?

Elev B2 og B3: Enig med begge.

Elev B3: Man må se etter situasjonen om hvilken som passer best.

Igjen forklarer elev B1 at hen ikke har en konkret mening om temaet, som igjen ikke stemmer helt. Eleven føler at det skjer diskriminering i hele verden, men mener videre at hva som blir delt mye i sosiale medier er det som blir snakket om, noe som er et interessant poeng. Det kan virke som eleven mener det nesten er litt tilfeldig hva som blir mye delt og ikke.

Begge gruppene var enig i at mennesker burde behandles likt uansett hudfarge, religion, kjønn, kultur og så videre. Elevene var også enig om at å bruke «All Lives Matter»-slagordet til dette ble feil. Gruppe 1 poengterte at Black Lives Matter ikke betyr at bare svarte liv gjelder, men at man vil det skal være likt, noe gruppen mener det i praksis ikke er. Gruppen poengterte også at «All Lives Matter» prøvde å ta vekk oppmerksomheten fra Black Lives Matter-bevegelsen. De forklarte at andre grupper også blir diskriminert, og ikke måtte glemmes, men at «All Lives Matter»-kampanjen var feil måte å gjøre det på. Gruppe 2 diskuterte twitter-meldingene litt mer direkte enn hva den andre gruppen gjorde. Gruppe 1 brukte twitter-meldingene mer til støtte i diskusjonen, mens gruppe 2 diskuterte mer bokstavelig hva som sto der. De kom fram til at begge twitter-meldingene hadde et poeng, men at det var litt feil å snakke om «All Lives Matter» akkurat når Black Lives Matter-bevegelsen fikk mye oppmerksomhet. Det ble også igjen poengtert at mennesker ofte er opptatt av en ting før vi går videre til neste, og at hva som blir delt i sosiale medier setter agendaen for hva mennesker snakker om. I analysen over har vi sett at elevene ikke bare kobler rasisme til hudfarge, men også til religion, men hva med forholdet til annen diskriminering som homofobi? Vi skal i den neste delen se på elevens refleksjoner om homofobi sammenlignet med rasisme.

4.2.5 Elevenes refleksjoner om homofobi sammenlignet med rasisme

Når jeg startet intervjuet viste jeg elevene bildet av knyttneven som symboliserer Black Lives Matter-bevegelsen. Det siste bildet jeg viste elevene var det samme bildet, men med regnbuefarger i bakgrunnen. Dette ble gjort etter inspirasjon fra funnene i Elise Øygarden sin

masteroppgave skrevet i 2022 (Øygarden, 2022). Hun fant ut at på spørsmålet om skolen hadde utfordringer med rasisme, svarte flere lærere at det kan være et større problem og utfordringer med bruk av skjellsord som «homse» og «homo» enn rasisme i skolen (Øygarden, 2022, s. 27). Intervjuet mitt ble derfor avsluttet med å vise elevene dette bildet (se vedlegg 1 bilde 20). Jeg fikk også en følelse av at elevene aldri hadde sammenlignet homofobi med rasisme. Svarene deres blir dermed ekstra interessante ettersom dette er noe de ikke har reflektert over før, og svarene blir dermed det første de tenker. Gruppe nummer 1 startet med å være helt stille når dette bildet ble vist, etterfulgt av litt latter fra enkelte på gruppen.

Litt latter fra enkelte på gruppen

Elev A2: Jeg vet ikke hva det betyr

Elev A1: Det kan jo være homofile som prøver å ta oppmerksomheten vekk fra Black Lives Matter og kanskje bort til de, sånn at folk fokuserer på homofiles rettigheter.

Det må presiseres at sistnevnte uttalelse kan være preget av at det rett før ble diskutert at «All Lives Matter» prøver å ta vekk oppmerksomheten fra Black Lives Matter. Latteren som kom her fra enkelte elever kan tyde på flere ting. Det blir diskutert videre nedenfor.

Videre gikk samtalen i gruppe 1 slik:

Elev A4: Jeg tror det handler om svarte homofile.

Elev A1: Gjør det?

Elev A4: Jeg vet ikke, jeg tror det fordi ja.

Elev A4 mener det handler om svarte homofile, men tør ikke å være bastant i svaret og nøler når en medelev spør. Videre ble elevene fortalt litt bakgrunnsinformasjon om Black Lives Matter, og jeg fortalte at de også arbeider med blant annet homofiles rettigheter.

Elev A2: Jeg tenker de bør fokusere på en ting av gangen.

Latter fra en annen elev.

Intervjuer: Hvorfor tenker du det?

Elev A2: Nei sa jeg noe feil?

Fremdeles latter.

Intervjuer: Nei, men hva mener du med å fokusere på en ting av gangen?

Elev A2: At liksom du fokuserer på flere bevegelser samtidig da, da er det litt vanskelig fordi de bør liksom være presis til hva de spør av loven liksom av myndighetene at jeg vil ha rettigheter for svarte folk.

Det blir her skapt en usikkerhet i gruppen ettersom en elev velger å le av elev A2. Dette var jeg i ettertid glad skjedde først på slutten av intervjuet, og ikke på begynnelsen ettersom dette

kunne skapt en utrygghet under hele intervjuet om det skjedde til å begynne med. Om vi ser på det siste elev A2 sier i dette utdraget mener hen at det blir for mye å ha fokus på om man skal bry seg om homofiles rettigheter også. Eleven ytrer her at det blir for mye å kreve av myndighetene. Jeg prøvde å få elevene til å reflektere mer rundt dette ved å bruke en spissformulering:

Intervjuer: Men de homofile som er svarte er ikke de svarte da siden de er homofile?

Elev A2 og A4: Jo

Intervjuer: Bør vi ikke kjempe for de også?

Elev A2: Men det er jo...

Elev A3: Men Black Lives Matter er jo for alle svarte så det var litt unødvendig å ta med flagget fordi liksom protesten er generelt for svarte folk, viss du skjønner.

Elev A4: Jeg er enig i det men sånn det er vanskelig å være svart, men da er det enda vanskeligere å være homofil og svart så det er derfor kanskje de...

Elev A1: Jeg synes det er bra siden man kanskje bare glemmer alle de andre problemene som finnes i verden og bare fokuserer på en ting, jeg tror vi bør fokusere, man bør tenke på alt og det er jo nesten samme greie bare at de inkluderer de homofile.

Her prøvde jeg å utfordre elevene litt, og som skrevet i metodedelen kan noen spørsmål være litt ledende, men det var effektivt, fordi elevene da forklarte mer. Elev A3 mener det er unødvendig å markere også homofiles rettigheter, siden Black Lives Matter kjemper for alle svarte uansett. Elev A4 vektlegger derimot at det er vanskelig å være svart, men at å være homofil i tillegg vil være enda mer utfordrende. Elev A1 synes det er positivt med regnbue-markeringen ettersom man fort bare setter søkelys på en ting, og det er flere problemer i verden samtidig, så derfor er det riktig å vektlegge de homofile i Black Lives Matter-bevegelsen.

Videre i intervjuet kobler elevene disse poengene også til religion og diskriminering av minoritetsgrupper generelt:

Elev A4: Ja, men jeg synes også liksom, det er også vanskelig å være muslim i USA fordi er veldig masse sånn rasisme mot muslimer så man kunne også lagd en for islam.

Elev A1: Ja, det er sant.

Elev A4: Ja det er bare det. Det er vanskelig å være muslim også.

Elev A3: De burde ta en logo som liksom representerer diskriminering mot generelt folk som minoritetsgrupper.

Elev A4: Ja lage en med alt istedenfor bare homofile eller bare noe annet.

Elev A4, A3 og A1: Ja.

Elevene drar først inn at det også er vanskelig å være muslim i USA. Elevene kommer her med noen interessante poenger. Dette er interessant fordi elevene på en måte bruker poenget knyttet til regnbuemarkeringer til å utvide og inkludere nye diskrimineringstyper, og de trekker her tydelige paralleller mellom ulike typer fordommer og ulike former for diskriminering.

Videre ble elevene spurt om de tror det er vanskeligst å ha en annen hudfarge enn majoriteten, eller å være homofil på skolen.

Elev A4: Det spørres litt på hvilken skole fordi om du er på en skole med bare norske folk og du er den eneste som er utlending så er det vanskeligere liksom så...

Elev A1: Viss du bare er på en skole med utlendinger og så er du homo da er nok det vanskelig. Siden det er jo mange som har en religion som er imot homofili og sånne ting.

Elev A2: Det er vanskelig og si, viss de ikke har hatt en annen hudfarge selv da vil de aldri vite hvordan det føles å bli diskriminert siden de har en annen hudfarge og det samme for å ha annen seksuell legning om de har aldri hatt en annen seksuell legning så vil de aldri vite hva hvordan det føles liksom og hvilken type problemer/diskriminering.

I starten av analysekapitlet ble det diskutert hvordan elevene bruker begrepet «utlending». Da hevdet elevene i gruppe 1 at «utlendinger» ofte ble stereotypisert, og dermed urettferdig behandlet ved at elevene føler ofte man må påpeke om en «utlending» har gjort noe galt ved å fortelle at hen var «utlending». Når elevene sammenlignet det å ikke tilhøre majoriteten med å være homofil, kom det noen interessante utsagn. Først påpeker elev A4 at om du er den eneste som er «utlending» kan det være vanskeligere å ha en annen hudfarge. Elev A1 følger opp ved å hevde at om man er på en skole med mange «utlendinger», kan det være vanskeligere å være homofil. Et interessante moment her at elevene synes det er galt at det blir generalisert fra en «utlending» til alle «utlendinger» og er kritiske til at folk blir kalt «utledninger» når de er født i Norge og har norsk pass. Men samtidig bruker de selv begrepet «utlending» for det som ser ut til å indikere mennesker med en annen hudfarge eller minoritetsbakgrunn. Og de mener også at den ene minoriteten som elevene kaller «utlendinger» hadde behandlet den andre minoriteten «homofile» dårligere, og at en homofil hadde hatt det vanskeligere på skoler med mange «utlendinger». En av elevene kobler dette til det at noen religioner «er imot homofile». Elev A2 forklarer på den andre siden at hen mener det er vanskelig å svare på ettersom man ikke kan vite dersom man ikke har vært det ene eller det andre.

Videre fortsatte diskusjonen slik:

Elev A1: Du kan jo se det og forestille deg hvordan det føles.

Elev A2: Men har du liksom sett en homofil som blir mobbet?

Elev A1 og A4: Ja.

Elev A4: På trinnet. Det er en person som byttet skole på grunn av det.

Intervjuer: Så denne skolen har opplevd mobbing for å ha en annen seksuell legning?

Elev A4: Ja, men jeg vet det var andre ting som ADHD den personen også ble mobbet for.

Elev A1 fortsetter i dette utdraget diskusjonen ved å være uenig med at A2 og mener at man kan forestille seg hvordan det føles å enten bli mobbet for hudfarge eller seksuell legning.

Etter denne påstanden fra elev A1 tar diskusjonen som vi ser en annen retning der elev A2 spør elev A1 om hen har sett noen som har blitt mobbet for legningen sin. Her svarer elev A1 ja, og elev A4 velger også da å kaste seg inn i samtalen og å svare at hen har sett dette..

Videre ble elevene spurt om de ser noen likheter mellom å bli diskriminert for hudfarge og legning:

Elev A2: Ja.

Elev A1 og A4: Ehm nei.

Elev A4: Jeg føler det er litt annerledes.

Her ser vi elevene er uenig. Både elev A1 og A4 mener det ikke finnes likheter mellom dette. Elev A2 derimot mener at det kan være noe likheter. Jeg spurte derfor eleven hvordan hen mener det er annerledes:

Elev A4: Liksom...

Elev A3: Fordi når du diskriminerer noen for hvor de kommer fra eller religion så tenker du også på familien din som er, men når det seksuell legning så er det liksom bare deg og de andre som er det.

Elev A4: Hudfarge kan man ikke skjule seg bak.

Elev A3: Om du er homofil kan du liksom gjemme det og ikke bli mobbet, men om du er utlending...

Elev A4: Om du er svart kan du ikke gjemme hudfargen, men det fortsatt dårlig at de må gjemme hvordan de er, men fortsatt så er det liksom på en måte lettere å gjemme din seksuelle legning enn hudfargen din.

Elev A4 blir her avbrutt av elev A3 som mener at om man diskriminerer noen for hvor de kommer fra eller religionen deres, diskriminerer man gjerne hele familien til personen. Eleven forteller også at om man diskriminerer noen for legningen deres, diskriminerer man bare den personen og eventuelle andre som har denne legningen. Det kan virke her som eleven setter familie veldig høyt ettersom hen ser på det som noe verre, enn å diskriminere en person for

sin legning. Videre mener elev A4 at hudfarge kan man ikke skjule seg bak, og her utdyper elev A3 at om man er homofil kan man holde det hemmelig, mens man ikke kan skjule at man er «utlending». Elev A4 forteller igjen at hudfarge kan man ikke skjule, men poengterer her at homofile og andre legninger heller ikke bør forventes å gjemme hvem de er, men mener dette er lettere, og kommer med en slags konklusjon om at diskriminering for hudfarge og seksuell legning er to forskjellige ting. Elev A1 ser derimot en likhet:

Elev A1: En likhet er jo at man ikke har valgt å være noen av de liksom. Man velger ikke seksuell legning eller hudfarge.

Gruppe 1 kom med omfattede refleksjoner i denne diskusjonen om homofobi sammenlignet med rasisme. Når vi nå går videre til gruppe 2 så ser vi at disse elevene ikke diskuterte dette på samme måte, men valgte å fokusere mer på hvordan ord som «skeiv» blir brukt som skjellsord.

Det samme bildet av knyttneven med regnbuefarger ble vist til gruppe nummer to:

Elev B1: Prøver de å blande rasisme mot svarte og diskriminering mot LBGTQ?

Intervjuer: Dere må si hva dere mener.

Elev B2: Jeg tror det er det de har prøvd på (...).

På spørsmålet fra elev B1 svarer jeg at elevene må selv si hva de mener, og da støtter B2 elev B1s forslag. Elevene blir videre fortalt slik som gruppen før at Black Lives Matter handler om mer enn bare politivold og at BLM har vært opptatt av homofiles rettigheter. Men her blir samtalen dratt i en annen retning enn gruppen før. Denne gruppen velger ikke å diskutere Black Lives Matter og homofiles rettigheter, men begynner heller å diskutere hvordan det er i skolen. Jeg spurte elevene derfor om de tror man blir mer diskriminert for hudfarge eller seksuell legning i skolen:

Elev B2: Det kan være begge.

Elev B3: Jeg tror legning mer enn hudfarge.

Videre spurte jeg elevene om ord som «homo» og «gay» blir brukt som skjellsord:

Elev B2: Ja eller «skeiv». Mange sier «du er gay» om man gjør noe feil.

Intervjuer: Blir slike ord brukt mer enn rasistiske ord?

Elev B3: Ja.

Intervjuer: Om man bruker slike ord som «gay» sier folk ifra? Eller lar folk det gå?

Elev B2: Flere reagerer om du sier «n-ordet» enn «gay».

Elev B3: Det er veldig vanlig å si gay, homo, skeiv og så videre. Man hører folk si det veldig ofte.

Intervjuer: Er det like vanlig som å kalle noen en dust?

Elev B2 og B3: Ja.

Elev B1: Folk er blitt vant til det.

Intervjuer: Hva synes dere om å bruke slik ord som skjellsord da?

Elev B2: Det er jo dumt, men alle bruker det selv om man sier i fra.

Elevene forteller her at det å bruke ord som «gay» og «skeiv» som skjellsord er helt vanlig. Som elev B2 forteller her blir man fortalt at man er gay om man gjør noe feil. Med andre ord: det er feil å være homofil. Elevene mener også at å bruke «gay» som skjellsord er mer vanlig enn å bruke rasistiske ord. Det jeg sitter igjen med fra elevene her er at de hadde gitt litt opp når det gjaldt bruken av ord som «skeiv» og «gay» fordi det var så utbredt. De mente det var galt, men det virket som om dette var noe man bare måtte bli vant til.

Dette delkapittelet er det absolutt lengste, og kanskje mest interessante ettersom her diskuterte absolutt alle elevene, og det kom fram både mange like og ulike meninger dem imellom.

Dette delkapittelet diskuterte to forskjellige ting, først homofiles rettigheter og hva det kunne ha med Black Lives Matter-bevegelsen å gjøre, for å så gå videre til å sammenligne homofobi og rasisme i skolen. Om vi først ser på hva homofiles rettigheter kunne ha med Black Lives Matter-bevegelsen å gjøre ser vi at gruppe 1 startet med å være litt uenige seg imellom. Noen mente dette var homofile som prøvde å ta oppmerksomheten vekk fra Black Lives Matter, imens noen trodde dette var å kjempe for svarte homofile. Videre ble det nevnt at man bare burde fokusere på en ting av gangen, og det var da det oppsto latter i gruppen. Denne latteren var jeg som sagt glad for at kom på slutten av intervjuet, siden jeg er redd dette kunne ødelagt mye, og skapt usikkerhet. Om man ser på siste del av intervjuet, ser vi at elev B2 som ble ledd av, etterpå er mye stillere enn hen vanligvis er. Hen har igjennom hele intervjuet vært en elev som har kommet med mange interessante poenger, og tanker.

Videre mente elevene at det var unødvendig å ha en egen logo for svarte homofile blandet med Black Lives Matter, og mente man heller burde laget en felles logo for Black Lives Matter, og alle minoriteter ettersom for eksempel muslimer også blir diskriminert. Den andre gruppen hadde ikke så mye og si akkurat om dette, og forklarte at de tenkte denne logoen var en måte å blande rasisme mot svarte og diskriminering mot LBGTQ. Når vi gikk videre til sammenligning mellom homofobi og rasisme hadde begge gruppene flere interessante poenger. Igjen gikk diskusjonene i forskjellig retning på de to gruppene. Når elevene svarte på spørsmålet om hva som er mest utbredt, mente gruppe 2 at de trodde at når det gjaldt bruk av for eksempel skjellsord på skolen var det mer vanlig i forhold til legning enn hudfarge.

Gruppe 1 derimot mente det hadde noe å si hvilken skole man gikk på. Her spesifiserte de at om man bare gikk på skole med mange «utlendinger» ville det nok vært mest utfordrende å ha en annen seksuell legning, men om man gikk på en skole med «bare norske» ville det vært mer utfordrende å ha en annen hudfarge. Videre gikk diskusjonene i forskjellige retninger. På gruppe 2 forklarte elevene at ord som «gay» og «skeiv» blir brukt som skjellsord blant ungdommene. Det er blitt så vanlig at ingen lengre reagerer, og sier man i fra stopper det ikke. Elevene sa at om man bruker «n-ordet» reagerer folk, og det er ikke lov å bruke blant ungdommene. Gruppe 1 dykket litt dypere i diskusjonen som allerede er nevnt over. De forklarte bl.a. at en homofil person hadde blitt mobbet så mye at hen hadde byttet skole.

Når elevene ble spurt om det er noen likheter å bli diskriminert for hudfarge og seksuell legning svarte elevene forskjellig. Noen mente det absolutt ikke var likheter, andre mente litt og noen mente det fantes klare likheter. Det ble nevnt at om man diskriminerte noen for hvor de var fra, eller religionen deres diskriminerte man hele familien, sammenlignet med når noen ble diskriminert for legningen sin, da var det bare mot den personen og ikke hele familien. Et annen poeng som ble nevnt var at hudfarge kan man ikke skjule seg bak sammenlignet med seksuell legning som man i teorien kan velge å holde hemmelig. Det ble poengtert at det er uheldig at folk må skjule det, men at det likevel er en forskjell. En likhet som kom fram, er at ingen av delene er valgt selv. I denne delen drøftet gruppe 1 veldig fint ettersom de både så ulikheter og likheter og også turte å være uenige. Refleksjonene deres viser at de greier å se ting fra ulike sider, og viser at ting ikke er svart og hvitt. Elevene viser også refleksjoner om kontekstens betydning og at hvilke problemer som oppstår kan være preget av hvilket miljø man befinner seg i. Det som kan være et stort problem på en skole, trenger ikke nødvendigvis å være et stort problem på en annen.

4.3 Elevenes tanker om politiske markeringer på sosiale medier og antirasisme

En rød tråd gjennom hele intervjuet var sosiale medier, både fordi intervjuet var lagt opp slik, men også fordi elevene valgte å nevne sosiale medier opptil flere ganger på eget initiativ. Black Lives Matter-bevegelsen er helt klart en bevegelse som brukte sosiale medier som sin hovedplattform for å nå ut til hele verden (Aalen & Iversen, Sosiale medier, 2021). Det er derfor ikke unaturlig at elevene velger å nevne sosiale medier opptil flere ganger. Det ble

både diskutert om kjendisers og store bedrifter offentlige støtte til Black Lives Matter var viktig, og generelt hvordan sosiale medier kunne hjelpe bevegelsen. Dette kapitlet undersøker elevenes tanker om politiske markeringer på sosiale medier i forhold til antirasisme.

4.3.1 «Blackout Tuesday»

En spesifikk hendelse som ble diskutert i intervjuene var «Blackout Tuesday». Dette var en hendelse som skjedde 2. juni. 2020. Blackout Tuesday var et initiativ på sosiale medier, hvor man skulle reflektere over hendelsene som på dette tidspunktet nettopp hadde hendt og stå i solidaritet med Black Lives Matter-bevegelsen. Kampanjen ble opprinnelig lansert av medlemmer av musikkindustrien, men ble adoptert av mange vanlige mennesker og gjorde at hele Instagram ble oversvømt av symbolske svarte firkanter med emneknaggen #BlackoutTuesday, og flere bruker også emneknagger som #BLM og #BlackLivesMatter (Ahlgrim, 2020). Denne kampanjen fikk imidlertid mye kritikk ettersom Black Lives Matter-bevegelsen er en bevegelse som hovedsakelig bruker sosiale medier som informasjonskilde. Når alle emneknaggene var fylt med svarte bilder, gjorde dette at den viktige informasjonen forsvant langt ned på emneknaggene, og ikke var like tilgjengelig og synlig lengre (Willingham, 2020).

Når elevene ble spurt om «Blackout Tuesday» svarte de dette:

Elev A1: Det kommer ikke til å endre noe om noen legger ut et svart bilde på Instagram.

Elev A2: Det er flere, eh, mer effektive måter.

Intervjuer: Hva er en mer effektiv måte da?

Elev A2: Å protestere, eller disse kjendisene har veldig mye penger, kanskje de kan donere noe av det til... eh ja.

Her ser vi at elevene ikke er særlig overbevist over «Blackout Tuesday»-kampanjen, og mener dette ikke kommer til å endre noe.. Den andre gruppen mente dette om «Blackout Tuesday»:

Elev B2: Det kan jo være bra, men det er jo nesten det samme som t-skjorten, du bare tar et bilde og legger ut.

Elev B3: Liksom hvordan skal et bilde hjelpe, det er jo bare et bilde.

Elev B1: Det er mange som bare gjør det litt sånn som vi har snakket om, at kjendiser legger ut svart bilde bare for å gjøre det.

Intervjuer: At man gjør det litt for popularitet mer enn faktisk å mene det?

Elev B1: Ja det kan hende.

Elevene i gruppe 2 er altså enig med den andre gruppen, og mener også at dette ikke vil gjøre noe særlig forskjell. Elev B3 poengterer at «det er jo bare et bilde», og derfor ikke kan gjøre noe særlig for å hjelpe i arbeidet mot rasisme.

4.3.2 Sosiale medier som informasjonskanal

Videre i denne delen av intervjuet gikk jeg litt vekk fra «Blackout Tuesday» ettersom det var en felles enighet om at det ikke kunne hjelpe noe særlig, og videre til hvordan sosiale medier generelt kunne hjelpe Black Lives Matter-bevegelsen, og på eventuelt på hvilke måter:

Elev A1: Ja for eksempel om de ser en video på tiktok hvor svarte folk blir diskriminert eller noe sånt, da kan man begynne å tenke «shit dette er feil», og så kan man få lyst å gjøre noe med saken og hjelpe, men om man ser et svart bilde på Instagram så tror jeg ikke noen får lyst å gjøre noe med det.

Elev A1 er positiv til bruken av sosiale medier, og ser hvordan det kan hjelpe ved at folk kan tenke igjennom hva som er riktig og galt om man ser for eksempel videoer hvor en person blir diskriminert. Videre forklarte elevene at de føler Black Lives Matter-bevegelsen ikke blir snakket om lengre, og hadde derfor ingen forslag på hvordan sosiale medier kunne hjelpe. Jeg spurte derfor elevene om sosiale medier kunne hjelpe mer generelt i arbeidet mot rasisme og for å bygge antirasisme. Elevene kom ikke her med noen forslag utenom elev A3 som mente hen hadde sett Amnesty hadde brukt sosiale medier, og at dette kanskje kunne hjelpe.

Når den andre gruppen ble spurt om de tror sosiale medier er viktig for Black Lives Matter, men også andre bevegelser, svarte de dette:

Elev B2: Ja, fordi det er veldig mange som har tilgang på det og mange følger med på hva som skjer hele tiden.

Elev B1: Folk kan få mer informasjon om ting de ikke visste før, hvor seriøst noen ting kan være for eksempel i Norge bare fordi det er mer rolig her er det ikke rolig i Amerika så da kan vi se hvordan det er der ved hjelp av sosiale medier. Vi kan se hvor store problemer svarte folk har i livet sitt og vi kan se hvordan vi kan hjelpe. For eksempel demonstrasjonene.

Intervjuer: Så dere tenker sosiale medier er viktig?

Alle i kor: Ja.

Ved å bare snakke om hva som foregår kan det være vanskelig å sette seg inn problemet, men når man ser videoer og bilder på sosiale medier opplever elevene at det kan det være lettere å forstå omfanget av problemet.

Begge gruppene var enig i at «Blackout Tuesday» ikke kunne endre noe, men flere av elevene ser verdien av sosiale medier som informasjonskanal. På gruppe 1 forklarte elev A1 at for eksempel videoer på sosiale medier kan gjøre at folk får tenkt seg om, og kanskje ta et standpunkt om at dette er galt. Men så verdien ved å bruke sosiale medier. På gruppe 2 forklarte alle at bruken av sosiale medier er viktig fordi mange har tilgang og følger med på sosiale medier, og derfor kan informasjonen spres raskt og enkelt. Sosiale medier gjør også slik at vi som bor i Norge kan få et innblikk i hvordan urettferdigheten er i land som USA, mente elevene. Det var en felles enighet om at sosiale medier er viktig i gruppe 2. Man ser her at gruppe 2 viste en større verdsettelse av sosiale medier enn det gruppe 1 gjorde.

4.3.3 Rollen til store selskaper og offentlige personer

Å anerkjenne og støtte Black Lives Matter-bevegelsen kan i en del kontekster være en viktig indikator på et selskaps verdier og holdninger (Hunter, 2022). Det er mange selskaper som støtter Black Lives Matter på ulike måter. Microsoft har for eksempel gjort en rekke forpliktelser for å adressere rasemessig ulikhet i og utenfor organisasjonen. De har blant annet lovet å investere 150 millioner dollar i sin egen innsats for mangfold og inkludering, og å opprette et partnerfond på 50 millioner dollar for melaninrike forretningspartnere (Hunter, 2022). I mitt intervju ble elevene først vist en twitter-melding fra Netflix (se vedlegg 1 bilde 10), hvor Netflix skrev at å være stille er å være medskyldig, og at de har en plattform og en plikt ovenfor sine svarte medlemmer, ansatte, skapere og talenter til å si ifra. Elevene ble samtidig vist et skjermbilde av Nike sin twitter-profil hvor det står i bioen «Black Lives Matter» (se vedlegg 1 bilde 11). Når elevene ble spurt om hva de tenkte om at store selskaper tar et standpunkt var alle enig om at dette var positivt, og bra. Et eksempel på et av svarene til elevene var dette:

Elev B1: Det kan også vise til mennesker hvor seriøst det er når to store brands støtter Black Lives Matter. Det viser at vi må snakke om det. Mange mennesker kan skjønne hvor seriøst det er.

Elevene i gruppe 2 var generelt veldig positive, og mente at store merkevarer sin støtte kunne føre til at bevegelsen fikk en seriøsitet. Elevene i gruppe 1 var også positive, men noen i gruppen var også noe mer problematiserende når jeg spurte hvordan dette kunne bidra:

Elev A1: Få fram budskapet skikkelig lett

Elev A2: Det er bra, men i min mening er det veldig bra og flere selskapet burde gjøre det, men ehm i min mening så gjør de det bare for at folk skal like de mer.

Elev A4: Ja, det er sant.

Elev A2: Det er kanskje de gjør det for at de ikke er rasistiske, men de vil delta eller, men det er veldig mange og som gjør det for å bli mer populære og mer akseptert av folk fordi det er en veldig lett måte å få folk til å like deg, til å like selskapet og kjøpe mer fordi da tenker folk «wow, de er ikke rasistiske og de støtter Black Lives Matter og da bør jeg kjøpe Nike mer enn Adidas fordi de støtter Black Lives Matter og så videre»

Elev A1: Jeg synes det er bra. De prøver hvert fall å late som at de ikke er rasister. Det er bedre enn å være stille. Når Nike og Netflix eller andre kjendiser legger ut får de flere folk til og ikke være rasister eller tenke på det hvert fall.

Elevene viser en forståelse for at dette kan være positivt for bevegelsen og arbeidet mot rasisme ettersom det kan få fram budskapet, men det er interessant å se at det også er ulike nyanser i perspektivene til elevene her. Noen av elevene problematisere motivene bak at store merkevarer viser sin støtte. Elevene forteller her at de tror dette handler mer om popularitet og salgstall enn om å være antirasistisk. Elev A1 mener derimot noe annet. Hen starter med å si at støtte fra store merkevarer gjør at Black Lives Matter sitt budskap kommer fram «skikkelig lett», og selv etter at elev A2 og A4 er mer kritiske til motivene for slike kampanjer, velger hen å stå for sine meninger. Elev A1 mener det tross alt er bedre å late som man ikke er rasist enn å være stille Det at store merkevarer og kjendiser legger ut støtte selv om de selv ikke nødvendigvis mener det så sterkt, kan hindre folk i å være rasister, mener eleven.

Videre ble elevene forklart at selskapene L'Oréal og Urban Outfitters hadde blitt kritisert for hylersk støtte til Black Lives Matter etter George Floyds død (Andersson, 2020). Disse selskapene hadde begge laget innlegg på sosiale medier hvor de promoterte, og viste støtte til Black Lives Matter-bevegelsen, til tross for at tidligere ansatte hadde avslørt at de hadde opplevd rasisme mens de jobbet for dem (Andersson, 2020). Når elevene fikk denne informasjonen, svarte de dette:

Elev A3: Det er bare for at folk liksom skal like merket mer. Det er en dårlig ting.

Elev A4: Det er liksom... Visst de har gjort en bra ting, hvis de dekker en bra ting med en dårlig ting, ser man ofte bare det bra.

(...)

Elev A2: Og det er også liksom vanskelig å finne ut hva de mener egentlig med det, om de faktisk støtter Black Lives Matter eller hva det er, kanskje andre bevegelser, eller at de vil bare bli mer populære og mer likt av befolkningen, det er vanskelig å finne ut.

Elevene reflekterer her over om bedriftene faktisk støtter Black Lives Matter, eller om alt gjøres for å bli likt av kundene, og eventuelt få flere kunder. Elevene forklarer at de synes å

vise støtte er en positiv ting, men de ser også at dette kan være en falsk støtte for egen vinning.

Elevene i gruppe 2 kom fram til mye det samme som gruppe 1 når det gjaldt påstandene om hyklersk støtte:

Elev B1: Da er det bare hyklerske, viss de gjør det og vist de faktisk gjør det så er det bare for å få mer støtte for deres brand enn for Black Lives Matter sin sak.

(...)

Intervjuer: Tror dere de fleste gjør det fordi de mener det?

Elev B2: Mange ja

Elev B1: Jeg tror kanskje bare 1 eller 2 for å være ærlig. Jeg tror dessverre ikke at mange vil bruke sine sosiale medier på det, og om Nike gjør det må for eksempel Adidas gjøre det så det er mer ett press enn at folk vil og mener det.

Her viser elevene litt uenighet hvor elev B2 tror at de fleste skapene viser støtte, og mener det. Elev B1 er derimot litt mer kritisk og tror veldig få mener det. Hen tror selskaper «presses» til å gjøre det, og spesielt av selskaper som holder på i samme bransje.

Etter at elevene hadde fått diskutert hvilken betydning store selskaper sin støtte har å si gikk vi over til rollen til offentlige personer. Her ble to støtteerklæringer fra fotballspillerne Marcus Rashford og Jadon Sancho (se vedlegg 1 bilde 12 og 13) til Black Lives Matter-bevegelsen vist. Elevene fikk tid til å lese innholdet i meldingene, men ble forklart at vi ikke skulle diskutere selve innholdet i meldingene, men hva det betyr at generelt store profiler, idrettsutøvere, kjendiser eller i dette tilfellet to store fotballspillere viser sin støtte offentlig.

Elev A1: De som ser opp til de vil kanskje gjøre det de sier liksom. De får med veldig mange.

(...)

Elev A2: (...) Folk eller de som er yngre enn 18, barn og ungdom, de ser på fotballidoler eller forbilder som perfekt, og da prøver de å gjøre akkurat som det samme som idolet gjør, så i dette tilfellet, ikke være rasistisk, da tenker de ved å ikke være rasistisk da vil de komme nærmere til å være perfekt som idolet sitt.

Elev A1 og Elev A2 forklarer her at begge er positive til at kjente profiler viser sin støtte. Elev A1 mener de får med seg veldig mange, og elev A2 forklarer at spesielt barn og ungdom prøver å være som forbildet sitt, og at det kan bidra til at de går vekk fra rasistisk oppførsel. Elevene i gruppe 2 hadde ikke så mye å komme med under dette spørsmålet, og svarte bare at dette kanskje var positivt.

Videre ble elevene bedt om å sammenligne betydningen, og forskjellen på når store selskaper og offentlige personer viser støtte til Black Lives Matter. I gruppe 1 svarte alle «ja» i kor at de tror at det er forskjell på når selskaper og offentlige personer viser støtte. Elev A1 utdypet det slik:

Elev A1: Da det er en person som gjør det vet man hvem som har skrevet det, og da det er brands kan det være hvem som helst som skriver det som ikke bryr seg, men gjør det fordi den personen for eksempel får betalt.

Eleven virker her å mene at når enkeltpersoner kommer med offentlig støtte til Black Lives Matter vil det virke mer troverdig, og man er mer sikker på at denne personen faktisk mener det. Hen forklarer at når store selskaper gjør det kan det være mer en slags arbeidsoppgave noen får på arbeidsplassen, enn hva selskapet faktisk mener. I gruppe 2 var det også bare en elev som uttalte seg, og elev B2 var litt inne på det samme som elev A1. Eleven antyder at når Nike kommer med støtte vil den ikke være like troverdig ettersom man aldri kan være sikker på om at alle som jobber for Nike mener det samme.

4.3.4 Å bruke klær hvor det står Black Lives Matter

Elevene ble videre spurt om hva de tenkte om bruken av klær hvor det står for eksempel «Black Lives Matter», og her ble de vist et bilde hvor en dame bruker en t-skjorte med den teksten på (se vedlegg 1 bilde 17). På gruppe 1 var det ulike meninger om dette.

Elev A1: Folk kan få vite om Black Lives Matter, for eksempel kanskje en som ikke er så mye på sosiale medier ser en på gaten med en sånn t-skjorte så kan de kanskje begynne å tenke, og søke det opp.

Eleven virker her positiv til bruken av klær med budskap, og mener dette kan gjøre at flere får med seg bevegelsen. Elev A2 mente derimot noe annet:

Elev A2: Jeg kan garantere deg at selskapene bak dette vil bare tjene mer penger og bryr seg bare om profitt, og ikke om Black Lives Matter. Jeg ville bare kjøpt slike klær om de pengene de tjente ble donert til organisasjoner eller bevegelser, ellers er det bare for merket. Folk bør heller kjøpe hvite t-skjorter og skrive Black Lives Matter på selv, siden dette er bare for å tjene penger.

Et søk på Google viser at det elev A2 snakker om her kanskje ikke er så langt fra sannheten. Når man søker på Google kommer det opp noen seriøse nettsider som driver med arbeid for Black Lives Matter-bevegelsen, som for eksempel Black Lives Matter sine offisielle nettsider og en annen seriøs Black Lives Matter-organisasjon, men det kommer også opp kommersielle nettsider som «Etsy» som skriver at de er en global nettbasert markeds plass der folk kommer

sammen for å lage, selge, kjøpe og samle unike gjenstander (Etsy, u.å). Dette er en seriøs nettside, men man vet ikke som elev A2 påpeker, om disse bedriftene gjør det for å donere pengene til Black Lives Matter eller egen profitt.

I den andre gruppen var det litt uenighet om det hadde noe for seg å bruke klær hvor det står Black Lives Matter:

Elev B1: Da viser denne personen som går med den t-skjorten at den støtter BLM og personen kan velge om den vil kjøpe den eller ikke, så visst en person går med den viser den støtte bra.

I: Hva tenker dere andre? Har det noe for seg?

Elev B2: Det kan jo hjelpe og det viser jo støtte, og kanskje flere kjøper den.

Elev B3: Jeg vet ikke om det har så veldig mye for seg. Du kan fremdeles være rasist selv om du går med t-skjorten. Det kan være at du bare vil være som de andre, men egentlig mener du ikke det som står.

Elev B1 og B2 mener dette er en positivt, og er en fin måte å vise støtte til Black Lives Matter på. Elev B3 problematiserer derimot bruken av slike klær. Hen påpeker at selv om man tar på seg slike klær kan man fremdeles være rasist og at det nesten kan bli et slags gruppepress ved å bruke slike klær. Bruker man ikke slike klær kan man risikere å bli sett ned på i miljøer der å bruke Black Lives Matter klær er viktig. Dette vil da skape et usunt gruppepress. Når man ser på svarene til elevene som svarte i begge gruppene ser man at alle har svart noe forskjellig, noe som gjorde det ekstra interessant. Det er også interessant at alle på gruppe 2 tok ordet ettersom denne gruppen ofte ble dominert av elev B1 sine svar.

I hovedsak var altså elevene positive til å bruke klær hvor det står «Black Lives Matter» på. Mange elever kom med sin mening om temaet uten at noen elever dominerte samtalen, og de uttrykte flere forskjellige meninger, alt ifra at dette var positivt og en måte folk kunne få vite om Black Lives Matter, til mer kritiske perspektiver knyttet til at personer skulle tjene penger på det, eller at selv om man brukte klær med antirasistisk budskap kunne man fremdeles være rasist.

4.3.5 Er Black Lives Matter en trend?

I en video som BBC publiserte juli 2020 ser vi en rekke musikere og artister forklare hva de tenker om Black Lives Matter-bevegelsen. Flere viser sin skepsis til bevegelsen, men forteller at demonstrasjonene og det at folk velger å lese seg opp er positivt. Det poengteres allerede her på dette tidspunktet i juli 2020 at det kan virke som at Black Lives Matter er en trend

(British Broadcasting Corporation, 2020). Det ene bildet som vises i løpet av intervjuet, er en liten jente som holder plakaten med skriften «We are not a trend. Black Lives still matter». Hos den første gruppen ble trend nevnt før jeg i det hele tatt fikk spurt. Når diskusjonen om ulike hjelpemidler som sosiale medier og klær med ulike Black Lives Matter-trykk på ble diskutert, svarte den ene eleven:

Elev A4: Jeg føler BLM ble til en trend, fordi først i 2020 så man masse videoer på tiktok og populære folk begynte å poste om det, siden du får mer clout for det, men nå er det nesten ingenting på telefonen din lengre. Det er ikke trendy lengre liksom.

Eleven forteller her at hen tror folk postet om det ikke nødvendigvis fordi man brydde seg om det, men fordi man får makt og gjerne flere følgere på sine sosiale medier. Når jeg spurte rett ut om Black Lives Matter er en trend svarte elevene ulikt.

Elev A3: Nei

Elev A4: For noen ja

Elev A2: Litt

Intervjuer: Litt?

Elev A2: Ja

Elev A3: Det bør ikke være en trend

Ingen elever mener bastant at Black Lives Matter er en trend, men vi ser her ulike meninger, og elevene viser en forståelse for at noen kan mene at det er en trend, eller forholde seg til det som en trend. Videre gravde jeg i hvorfor noen mener Black Lives Matter-bevegelsen er en trend.

Elev A4: Liksom jeg mener ikke at det er en trend. Men det ble til en trend i 2020, fordi alle begynte å poste om det. Svarte folk begynte å like det, de følte de ble hørt, men for de som postet var det bare en trend siden man får mer likes av det. Det var bare det de tenkte på, og så nå er det ingenting lengre, eller mindre folk snakker om det enn i 2020.

Eleven starter med å understreke at hen ikke mener Black Lives Matter-bevegelsen er en trend, men at i 2020 ble det en trend fordi alle begynte å poste om det. Hen antyder at mange postet fordi det var noe man fikk flere likes og popularitet på sosiale medier. Eleven forteller også at hen tror all denne populariteten på sosiale medier gjorde at svarte mennesker føler de ble hørt. Elev A4 begrunner påstanden med at hen mener det for mange ble en trend ved å vektlegge at mange mindre snakker om det i dag sammenlignet med 2020.

I gruppe nummer to forteller elevene at de ikke lenger snakker om Black Lives Matter-bevegelsen, og at i 2020 snakket man mer om det både på skolen og i vennegjengen. De forteller også at alt på sosiale medier handlet om Black Lives Matter:

Elev B2: Alt på sosiale medier handlet om Black Lives Matter da, annethvert bilde eller video. Man snakket mye om det og så ble det tatt ned igjen.

Intervjuer: Hva tenker dere om det da?

Elev B1: Det er ganske trist egentlig fordi det føles som en trend.

Elevene forteller her mye det samme som gruppe 1, at Black Lives Matter nærmest tok over sosiale medier i 2020.

De to gruppene her er enig i at Black Lives Matter-bevegelsen ikke burde være en trend, men at det føles som en trend. De forteller at de synes det er trist, og at det ikke burde vært en trend. Det blir poengtert at det i 2020 virket som om enkelte postet om temaet på sosiale medier for å få «likes», og oppmerksomhet noe som kan bygge opp under at det ble en slags trend for mange – om ikke alle.

Del 5: Konklusjon og avslutning

Denne kvalitative studien har sett nærmere på hvilke forståelser elever har av Black Lives Matter, rasisme, og hvilke synspunkter elevene har på antirasistiske markeringer på sosiale medier gjennom å analysere to gruppeintervjuer med 10. klasse-elever. I denne siste delen vil jeg oppsummere funn jeg har gjort i denne studien, samt reflektere over hvilken betydning funnene kan ha for skolen.

5.1 Hovedfunn

Jeg skal nå gå gjennom hovedfunnene mine, og svare på problemstillingene og Mine to problemstillinger var:

- 1) Hvilke forståelser har elevene av rasisme og Black Lives Matter?
- 2) Hvilke synspunkter har elevene på antirasistiske markeringer på sosiale medier?

Først vil jeg svare på problemstilling 1, og deretter tar meg for 2, før jeg avslutningsvis vil komme med en kort oppsummering/konklusjon.

5.1.1 Elevenes forståelse av rasisme og Black Lives Matter

Fellesnevneren for alle elevene var at ingen hadde en klassisk forståelse av begrepet rasisme, men i hovedsak brukte den bredere kulturelle beskrivelsen, også ofte betegnet som ny-rasisme. Elevene brukte begrepet rasisme om diskriminering på bakgrunn av både hudfarge,

religion og kultur. Når elevene snakket om rasisme i Norge, eller Skandinavia som også ble nevnt, var diskriminering mot muslimer noe elevene anså som et mer utbredt problem enn rasisme på bakgrunn av hudfarge. Elevene mente det fantes rasisme mot svarte i Norge, men koblet dette mer til rasismen i USA. Flere av elevene gav uttrykk for at det nærmest umulig å bli anerkjent som norsk selv om man gjør alt som kreves av staten og samfunnet. Er man født i et annet land, eller har forfedre som er det, blir man aldri norsk nok. Den ene gruppen kalte disse menneskene for «utlendinger», og mente at det var rasistisk hvordan disse menneskene ble behandlet, men brukte selve ordet «utlending» uten å legge noe rasistisk i det. Måten elevene tok i bruk begrepet «utlending» gav meg inntrykket at man kan dra paralleller til «n-ordet» på den måten at bare «utlendinger» selv kan bruke det, og ikke mennesker som selv ikke tilhører den kategorien.

Når elevene ble bedt om å diskutere de to ulike diskrimineringsformene rasisme og homofobi oppsto det en spenning mellom elevene, spesielt i den ene gruppen. Elevene uttrykte tydelig at dette var noe de aldri hadde sammenlignet med hverandre tidligere. Det ble blant annet poengtert at rasisme er verst ettersom man ikke kan gjemme seg bak hudfargen sin, sammenlignet med homofili hvor man kan gjemme sin seksuelle legning. Ingen av elevene synes likevel dette var positivt. En annen forskjell var at elevene mente om noen utførte rasisme mot en person var dette en negativ handling mot hele familien. Å være diskriminerende mot homofile mente elevene bare var direkte mot personen, og ikke hele familien slik som rasisme på grunn av hudfarge eller religion. En likhet elevene fant var at man verken kan bestemme selv hvilken hudfarge eller seksuell legning man blir født med.

Elevene sin kunnskap om Black Lives Matter var varierende, men alle var enig i at Black Lives Matter handler om at man kjemper for at svarte liv skal få det rettferdig, og ikke oppleve den rasismen som foregår i dag. Elevene viste forståelse gjennom diskusjonen om «All Lives Matter-debatten» at Black Lives Matter ikke handler om at svarte skal få det bedre enn noen andre, men at det skal bli rettferdig mellom alle mennesker i verden, uansett hudfarge, religion, kultur og så videre.

Elevene hadde ulike kunnskaper om rasisme og Black Lives Matter, og man fikk en følelse av at elevene brydde seg om temaene på ulike nivåer. Uten at man kan generalisere av en slik studie, var tendensen at elever som hadde en ulik bakgrunn enn majoriteten, hadde mer

kunnskap og forståelse for temaene og viste at de brydde seg mer enn de som hadde majoritetsbakgrunn.

5.1.2 Antirasistiske markeringer på sosiale medier

Elevene hadde forskjellige synspunkter og ulike meninger om de ulike antirasistiske markeringene på sosiale medier som ble diskutert gjennom intervjuet. Det var helt klart at elevene så verdien av å bruke sosiale medier, og mente dette absolutt var noe som hjalp Black Lives Matter-bevegelsen til å spre informasjon raskt og vise urettferdighetene som fantes rundt om i verden. Et interessant poeng kom fra den ene eleven som poengterte at sosiale medier er avgjørende for å spre videoer og informasjon slik at vi kan se hvor gale og forferdelig det er i andre land. Vi har så klart tradisjonelle nyhetsmedier som også er en viktig kilde her, men sosiale medier gjør at også privatpersoner kan være med å spre denne informasjonen.

Alle elevene var enig i at markeringen «Blackout Tuesday» var en markering som ikke bidrog til å endre noe. Det elevene derimot var mer positiv til var offentlige personer som tok et antirasistisk standpunkt på sosiale medier, og postet om Black Lives Matter-bevegelsen. Det var mer delte meninger når store bedrifter gjorde det samme. Noen mente dette var positivt, mens andre hadde blandede følelser om dette. Det ble blant annet poengtert at noen kunne ha som jobb å skrive dette uten å mene det, og at man aldri kunne vite om hele bedriften egentlig var antirasistisk. Elever som var mer positive, var enige i at dette kunne skje, men så likevel verdien av at store selskaper sprer ordet om Black Lives Matter-bevegelsen. En annen antirasistisk markering det var delte meninger om var bruken av klær hvor det står Black Lives Matter. Her ble det poengtert at bedrifter og personer som solgte disse klærne kunne bruke profitten til noe annet enn å støtte Black Lives Matter. Det ble også nevnt at slike klær kan lage gruppepress, og at det nødvendigvis ikke betydde at man var antirasistisk selv om man brukte slike klær.

Avslutningsvis er det mitt inntrykk at elevene hadde ulike kunnskaper om rasisme, antirasisme og Black Lives Matter-bevegelsen. Likevel vil jeg poengtere at elevene sine kunnskaper overrasket meg positiv. Ikke minst elevenes evne til å tenke kritisk, er noe som imponerte meg stort. Elevene evner å være kritiske og er veldig medvitne om kommersielle interesser. Svarene, og drøftingen til elevene gav meg håp for fremtiden og veien mot en mer antirasistisk verden.

5.2 Funnene plassert i forhold til tidligere forskning

Om vi sammenligner mine funn med tidligere forskning ser vi at Hagen fant ut at elevene ikke brukte et rent kulturelt eller klassisk definert rasismebegrep. I min studie fant jeg ut at når elevene snakket og diskuterte rasisme brukte de i all hovedsak den kulturelle definisjonen av begrepet. Hagen mente man burde eksplisitt undervise om begrepene rasisme og rase for at det ikke skal oppfattes uklart, og dette stiller jeg meg bak. Det var både ulike forståelser og kunnskaper om rasisme blant elevene, og som nevnt tidligere, er det interessant å merke seg at det var det elevene som ikke tilhørte majoriteten som hadde mest kunnskap og dypest forståelse. Det er absolutt et behov for mer undervisning om disse begrepene.

Hagen fant også i sin studie at elevene oppfattet Norge som et samfunn som er ferdig med rasisme, men der enkeltmennesker fremdeles kan være rasistiske. Elevene jeg intervjuet hadde ikke dette perspektivet, og selv om elevene mente at eksplisitt rasisme mot svarte ikke var det mest utbredte problemet, var det de oppfattet som rasisme mot religioner og da spesielt islam et stort problem i Norge, men også i resten av verden.

Øygarden fant i sin studie at lærerne mente at elevene hadde god kontroll på forståelsen av rasisme, men at elevene likevel brukte uønskede ord og uttrykk. I min studie fant jeg også ut at de fleste elevene viser en relativt god forståelse av rasisme-begrepet. Når det gjelder ord og uttrykk gav den ene gruppen uttrykk for at rasistiske ord ikke ble mottatt positivt blant elevene, men dette ble det diskutert for lite til at jeg kan komme med noe klar konklusjon. Øygarden fant ut i sin studie at lærerne opplever at det er større utfordringer og mer utberedt med nedsettende kommentarer knyttet til seksuell legning og kjønn. Som nevnt tidligere i oppgaven, var dette funnet til Øygarden årsaken til at jeg spurte elevene om akkurat dette, og det kan virke som lærerne og elevene absolutt er enige i dette. Elevene utrykte at ord som «skeiv» og «gay» blir brukt mye blant elevene. Elevene gav også uttrykk for at dette varierte fra skole til skole, og sammensetningen av elevgruppen hadde mye å si.

Eriksen fant i sin studie at elevene med majoritetsbakgrunn rasialiserte eleven som var født i Norge, men hadde foreldre fra Somalia og var muslim, når det ble diskutert hva det vil si å være norsk. Selv om min studie ikke bygger på klasseromsobservasjoner, så fant jeg noe av det samme. Elevene i den ene gruppen mente at om man for eksempel hadde foreldre fra et annet land vil man alltid bli framstilt som «utlending», selv om man var født i Norge og hadde

norsk pass. De framhever at er man litt annerledes enn majoriteten, vil det være vanskelig å bli sett på som «helt norsk». Eriksen skrev også at skolen bør sette søkelys på å skape antirasister, istedenfor ikke-rasister. Dette tror jeg er et viktig poeng for å utfordre dette skillet mellom det elevene kalte «utlendinger» og «norske».

5.3 Avsluttende refleksjoner og epilog

Å skrive masteroppgave om tematikken Black Lives Matter-bevegelsen, rasisme og antirasisme har vært veldig spennende, lærerikt og noe jeg vil ta med meg videre nå som jeg skal starte min karriere som lærer. I denne sammenhengen har jeg gjort noen refleksjoner i løpet av studiet som jeg tror vil være nyttig for videre forskning på temaet, og læreryrket.

5.3.1 Videre forskning

Det er helt klart flere ting man kan hente fra denne studien, og forske videre på. Likevel vil jeg dra fram et moment som jeg tror kunne vært ekstra interessant. Jeg håper noen vil forske videre på forholdet mellom diskrimineringsformer slik som homofobi og rasisme.

5.3.2 Refleksjoner rundt undervisning om rasisme

Etter å ha intervjuet elever med både majoritets- og minoritetsbakgrunn har jeg funnet ut at når man skal undervise om rasisme bør man anerkjenne at elever har forskjellige erfaringer med rasisme. Det vil også være viktig å undervise om rasisme på forskjellige måter, der man både tar for seg det individuelle aspektet, men også det samfunnsmessige. Det å undervise om den skjulte og strukturelle rasismen som elevene poengterte med at selv om man har norsk pass, og har bodd her hele livet aldri blir norsk nok, tror jeg vil være viktig. Om man bare underviser om for eksempel det som foregår i USA vil det for mange elever bli for fjernt, men om man underviser om ting som faktisk skjer i Norge tror jeg dette vil hjelpe elever til å få en bedre forståelse for rasismen.

5.3.3 Man må tørre å undervise om rasisme

En ting som har gått igjen når mennesker rundt meg har spurt om hva jeg skriver masteroppgave om er reaksjonen til folk. Nesten alle reagerer ved å kalle meg vågal, og flere poengterer at «da må man trække forsiktig». En annen ting som går igjen er at menneskene som spør virker å være redd for å spørre meg for mye om akkurat hva det skrives om, og man ser en slags usikkerhet sammenlignet med når jeg har fortalt om tidligere eksamensoppgaver

der det har blitt skrevet opp for eksempel skolesystemet gjennom tidene. Siden jeg bestemte meg for 1,5 halvt år siden at masteren min skulle dreie seg om rasisme, har jeg fått et inntrykk av at mennesker og kanskje spesielt mennesker som ikke har opplevd rasisme, er veldig redde for å snakke om rasisme. Det må understrekes at dette selvsagt ikke gjelder alle, men veldig mange har gitt meg den følelsen. Lærerkollegaer og praksislærere har dessuten ytret rett fram at rasisme er ubehagelig å undervise om, og flere ønsker mer trening i dette. Det gir absolutt mening at dette er et tema som er mer følsomt enn å undervise om enn mange andre ting, men at lærere nærmest er redd for å undervise om det, er også synd. Personlig tror jeg veldig mange lærere er redd for å trække elever på tærne, og si feil eller sårende ting. Når jeg gjennomførte mine intervjuer, spurte noen av elevene med minoritetsbakgrunn meg rett ut etter intervjuet var gjennomført om hva jeg selv gjør for å arbeide mot rasisme. Jeg svarte blant annet at denne masteren er en av tingene, og at jeg håper den kan komme til noe nytte. Disse elevene smilte bredt, og synes det var kult at jeg skrev om dette, og at det var bra jeg ikke unngikk spørsmål bare fordi disse elevene ikke tilhørte majoriteten. Poenget mitt her at de elevene vi ofte er redd for å trække på tærne, er de elevene som virkelig roste meg for å skrive om rasisme og som er særlig opptatt av at det skal tematiseres. Mitt håp til lærere og framtidige lærere er at vi tør litt mer, og tør å undervise i klasserommet om rasisme og andre følsomme temaer.

6. Litteraturliste

- Ahlgrim, C. (2020, Juni 2). *Insider*. Hentet fra Here's everything you need to know about Blackout Tuesday and #TheShowMustBePaused initiatives:
<https://www.insider.com/what-is-blackout-tuesday-the-show-must-be-paused-purpose-backlash-2020-6>
- Ahmed, S. (2012). *On being included*. Duke University Press.
- Aalen, I. (2013). *En kort bok om sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Aalen, I., & Iversen, M. H. (2021). *Sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- American Civil Liberties Union. (2013, Juni). Hentet fra The War On Marijuana In Black And White: <https://www.aclu.org/files/assets/1114413-mj-report-rfs-rel1.pdf>
- Andersson, J. (2020, Juni 2). *The I Paper*. Hentet fra Black Lives Matter: Brands criticised for 'hypocritical' support for movement after George Floyd's death:
<https://inews.co.uk/news/black-lives-matter-george-floyd-hypocritical-brands-munroe-bergdorf-433188>
- Ann Carson, E. (2020, Oktober). Hentet fra Prisoners in 2019 :
<https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/p19.pdf>
- Aasmundsen, J. S. (2021, Februar 22). "Rase", "hvithet" og "strukturell rasisme". *Hvor nyttige er begrepene fra USA?* Hentet fra Aftenposten:
<https://www.aftenposten.no/kultur/i/oA7l4B/rase-hvithet-og-strukturell-rasisme-hvor-nyttige-er-begrepene-fra-usa>
- Backe-Hansen, E. (2009, september 1). *Barn*. Hentet fra De nasjonale forskningsetiske komiteene: <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/bestemte-grupper/barn/>
- Backe-Hansen, E. (2009, September 01). *De nasjonale forskningsetiske komiteene*. Hentet fra Barn: <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/bestemte-grupper/barn/>
- Balansekunst. (u.å.). *Balansemerket*. Hentet fra Rasialisering :
<https://balansemerket.no/ordliste/rasialisering/>
- Bals, J., & Fjeld, A. (2021, juni 16). *Agenda magasin*. Hentet fra Rasismen er også strukturell: <https://agendamagasin.no/debatt/rasismen-ogsaa-strukturell/>
- Bangstad, S., & Døving, C. A. (2015). *Hva er rasisme?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Barbour, R. S., & Schostak, J. (2005). Interviewing and focus groups. I B. Somekh, & C. Lewin, *Research methods in the social sciences* (ss. 41-48). Sage.

- BBC. (2021, april 21). *BBC*. Hentet fra George Floyd: Hvordan behandles afroamerikanere under loven?: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52877678>
- Black Lives Matter. (u.å). Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/bestemte-grupper/barn/>
- British Broadcasting Corporation . (2020, Juli 9). *BBC*. Hentet fra I feel like Black Lives Matter has become a trend: <https://www.bbc.com/news/av/world-us-canada-53358297>
- Dahl, H. F. (2002). Rase i norsk debatt 1900-1950. *Sosiologi i dag* 4(32), ss. 35-57.
- Dewan, A. (2020, Juni 29). *CNN*. Hentet fra Indians are being held up as a model minority. That´s not helping the Black Lives Matter movement: https://edition.cnn.com/2020/06/29/world/indians-migrant-minority-black-lives-matter-intl/index.html?utm_source=twCNNi&utm_content=2020-06-29T16%3A30%3A11&utm_term=link&utm_medium=social
- Edgar, A. N., & Johnson, A. E. (2018). *The struggle over Black Lives Matter and All Lives Matter (1)*. United States of America: Lexington Books.
- Eget arbeid. (2021). *Hva sier forskningslitteraturen om hvordan sosiale medier har formet Black Lives Matter-bevegelsen?*[Upublisert semesteroppgave]. Høgskulen på Vestlandet.
- Ekehaug, C. (2015, februar 07). *VG*. Hentet fra Ordene som kan få deg i trøbbel: Slik unngår du språklig sjikanering : <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/mkBe4/ordene-som-kan-faa-deg-i-troebbel-slik-unngaar-du-spraaklig-sjikanering>
- Enli, G., & Aalen, I. (2023, februar 6). *Store norske leksikon* . Hentet fra Sosiale medier : https://snl.no/sosiale_medier
- Eriksen, K. G. (2021, juni). Mot utvidede forståelser av rasialisering og rasisme i skolen. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, ss. 104-116.
- Etsy. (u.å). *Etsy*. Hentet fra Hva er Etsy?: <https://www.etsy.com/no-en/?ref=lgo>
- Fangen, K. (1997). *Rasisme i plural form, paradigmer og begreper om rasisme*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gleiss, M. S., & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærerstudenter*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Hagen, F. S. (2021, Juni). Norske elevers konseptualisering av rasismebegrepet . *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, ss. 147-162.
- Howard University School of Law. (2023, januar 6). *Howard University School of Law*. Hentet fra Black Lives Matter Movement: <https://library.law.howard.edu/civilrightshistory/BLM>

- Hunter, T. (2022, November 11). *Built in*. Hentet fra 22 Companies That Support Black Lives Matter (BLM): <https://builtin.com/diversity-inclusion/companies-that-support-black-lives-matter-social-justice>
- Laidler, J. (2021, Februar 22). *The Harvard Gazette* . Hentet fra A key to ending racism: Make it personal : <https://news.harvard.edu/gazette/story/2021/02/social-psychologist-offers-key-to-ending-racism/>
- Lett, E., Asabor, E. N., Corbin, T., & Boatright, D. (2020, 10 27). Racial inequity in fatal US police shootings, 2015-2020. *Journal of Epidemiology & Community Health* , ss. 394-397.
- Midtbøen, A. H. (2021). Strukturell rasisme i en strukturelt inkluderende velferdsstat? *Tidsskrift for samfunnsforskning* , ss. 106-115.
- Mundt, M., Ross, K., & Burnett, C. M. (2018, november 1). Scaling Social Movement Through Social Media: The Case of Black Lives Matter. *Social Media + Society*.
- Nematpoor, S., & Khorami, A. (2022, Juli 26). *NRK*. Hentet fra Rydland fikk flere tilbud enn Marianayagam - selv om CV-en var helt lik: <https://www.nrk.no/kultur/matte-bytte-navn-for-a-fa-jobb-1.16045907>
- Nilsen, L. V. (2020, Juni 13). *Nasjonalbibloteket*. Hentet fra Historien om den norske rasismen: <https://www.nb.no/historier-fra-samlingen/historien-om-den-norske-rasismen/>
- Pierson , E., Simoiu, C., Overgoor, J., Corbett-Davies, S., Jenson, D., Shoemaker, A., . . . Goel, S. (2020, Juli). A large-scale analysis of racial disparities in police stops across the United States. *Nature Human Behaviour* , ss. 736-745.
- Rana, S. (2022, Januar 17). *Antirasistisk senter* . Hentet fra Stopp Islamiseringen av Norge (SIAN): <https://antirasistisk.no/stopp-islamiseringen-av-norge-sian/>
- Rogstad, J., & Midtbøen, A. H. (2009). *Rasisme og diskriminering: Begreper, kontroverser og nye perspektiver*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Silverstein, J. (2021, juni 4). *CBS news*. Hentet fra The global impact of George Floyd: How Black Lives Matter protest shaped movements around the world: <https://www.cbsnews.com/news/george-floyd-black-lives-matter-impact/>
- Skorgen, T., Ikdahl, I., & Berg-Nordlie, M. (2023, januar 3). *Rasisme*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/rasisme>
- Soken-Huberty, E. (U.å.). *Human Rights Careers*. Hentet fra How Can We Stop Racism?: <https://www.humanrightscareers.com/issues/how-can-we-stop-racism/#sidr-main>

- Språkrådet. (2023, Mars 14). *Sprakradet*. Hentet fra Hvilke ord kan brukes om hudfarge?:
<https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/hvilke-ord-kan-brukes-om-hudfarge>
- Svendsen, S. H. (2013). Learning racism in the absence of race. *European Journal of Women's Studies October*.
- The black story. (2021). *The black story*. Hentet fra All Lives Matter:
<https://theblackstory.com/Resources/details/72>
- Utvik, T. I. (2022, August 09). *Nasjonal Digital Læringsarena* . Hentet fra Kanselleringskultur: <https://ndla.no/nb/subject:d1fe9d0a-a54d-49db-a4c2-fd5463a7c9e7/topic:077a5e01-6bb8-4c0b-b1d4-94b683d91803/topic:18b71ec1-281d-449d-b191-f35353c6daf9/topic:e278a757-e680-43e7-ac81-68c26440d756/resource:739149e4-c02f-489e-831f-92627f2f62a2>
- Willingham, A. (2020, Juni 2). *CNN*. Hentet fra Why posting a black image with the 'Black Lives Matter' hashtag could be doing more harm than good:
<https://edition.cnn.com/2020/06/02/us/blackout-tuesday-black-lives-matter-instagram-trnd/index.html>
- Øygarden, E. (2022). *Rasisme og Black Lives Matter*. Bergen: Høgskulen på Vestlandet.
- Zakarin, J. (2021, januar 27). *Biography*. Hentet fra How Patrisse Cullors, Alicia Garza and Opal Tometi Created the Black Lives Matter Movement:
<https://www.biography.com/activists/patrisse-cullors-alicia-garza-opal-tometi-black-lives-matters-origins>

7. Vedlegg

Vedlegg 1: bildene som ble brukt i intervjuet

Bilde 1

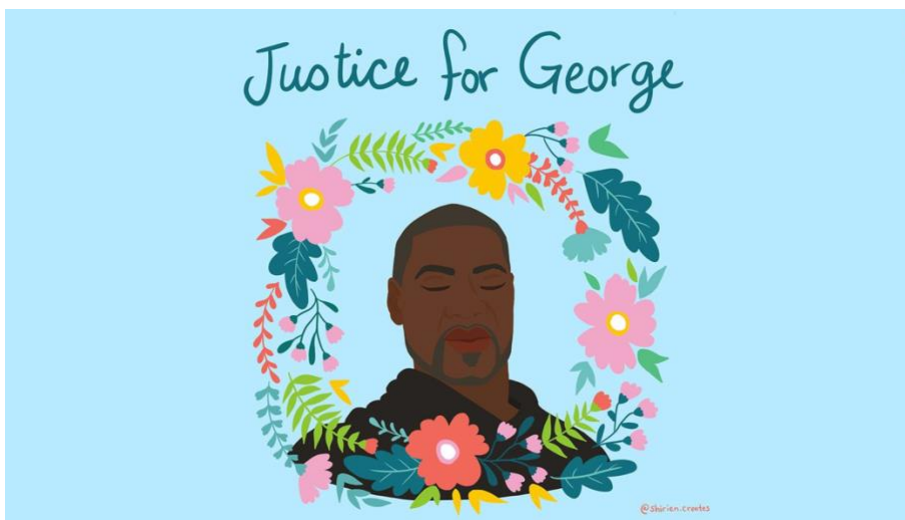
Bilde 2

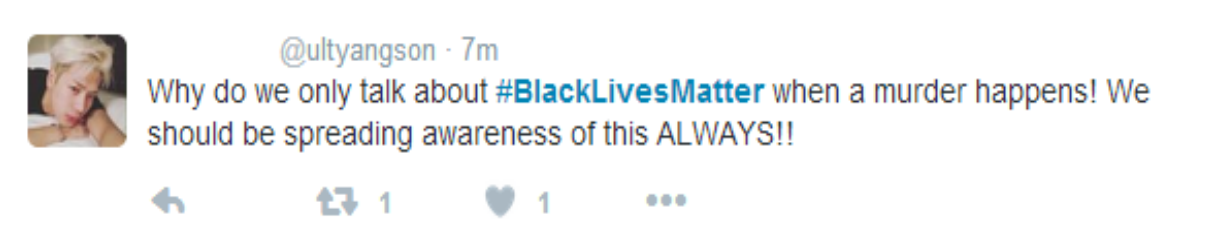
Bilde 3

Bilde 4

Bilde 5

Bilde 6

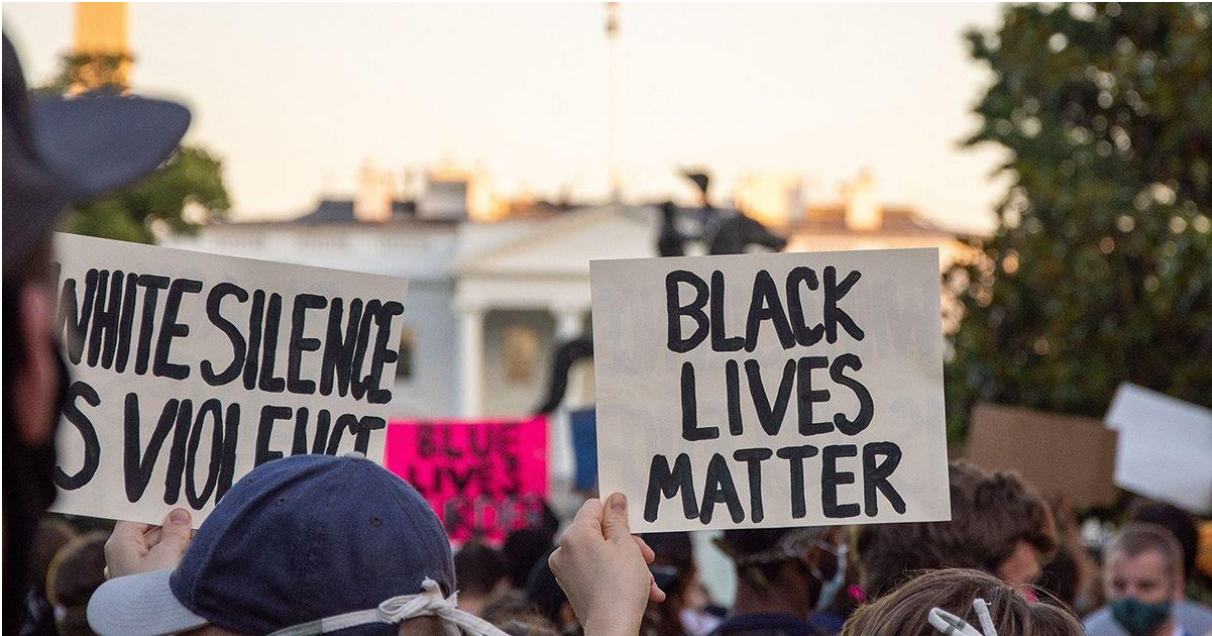
Bilde 7

Bilde 8

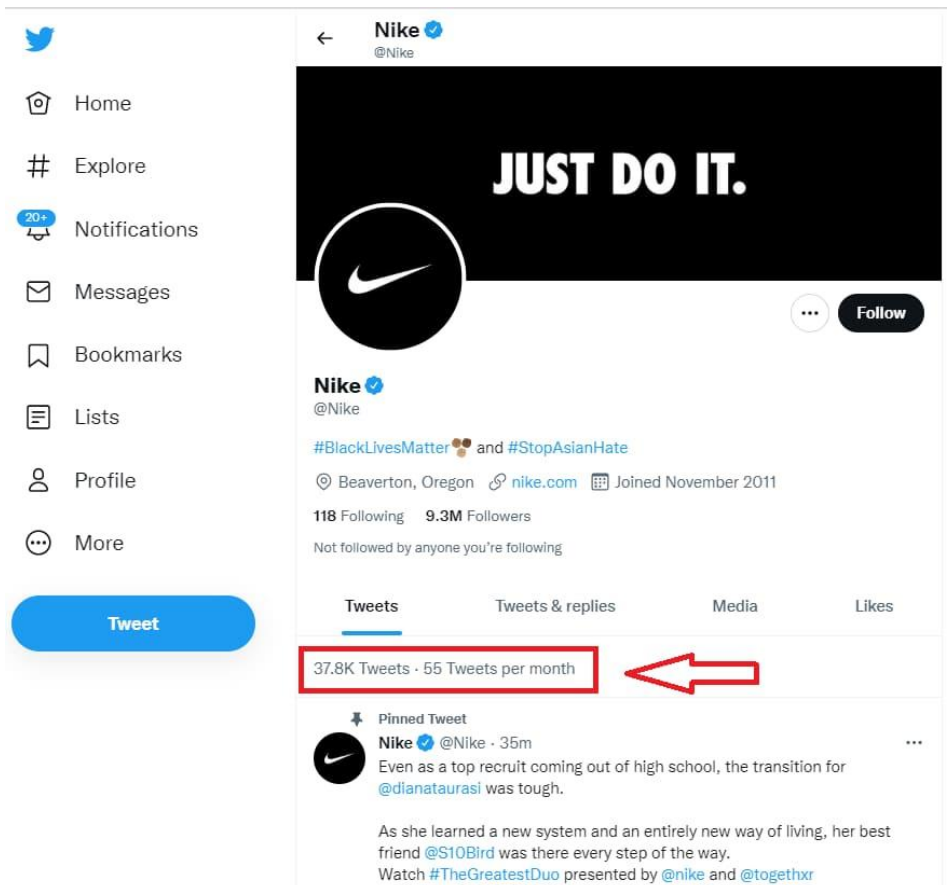
Bilde 9

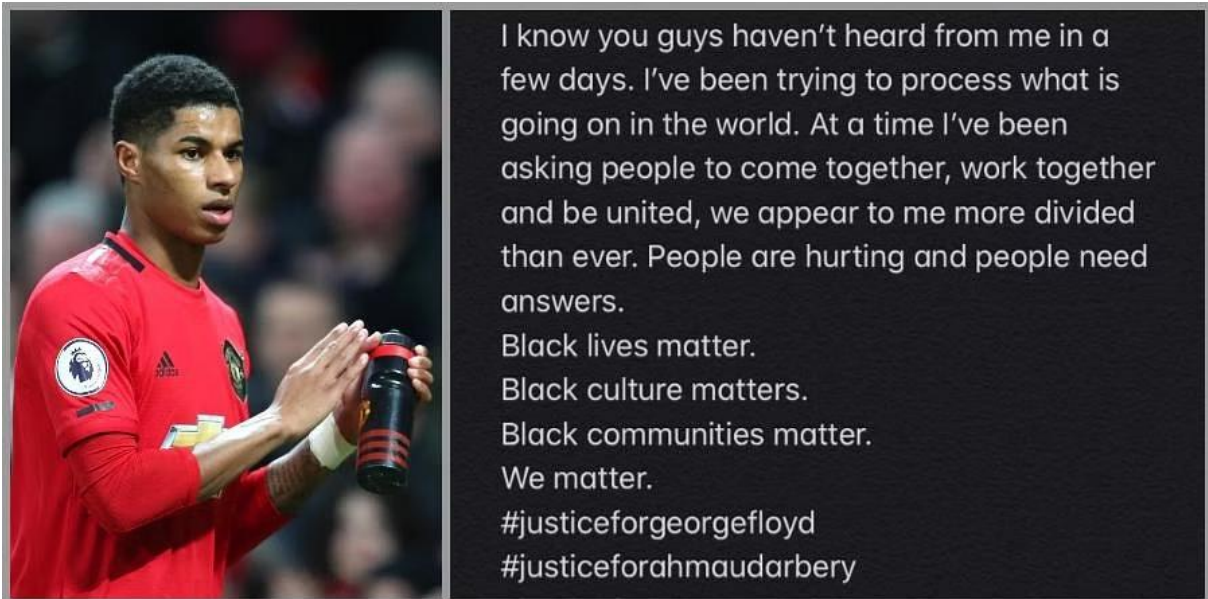
Bilde 10

Bilde 11

Bilde 12

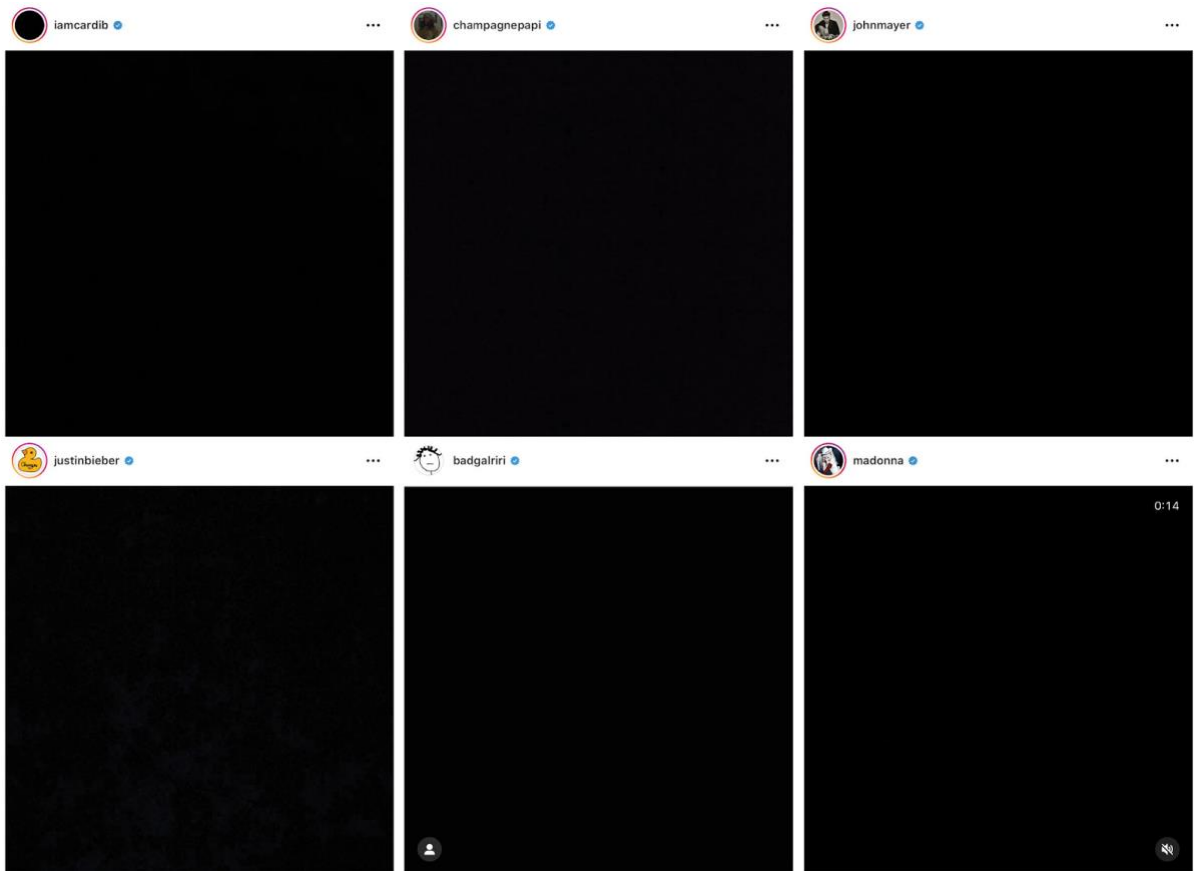

Bilde 13

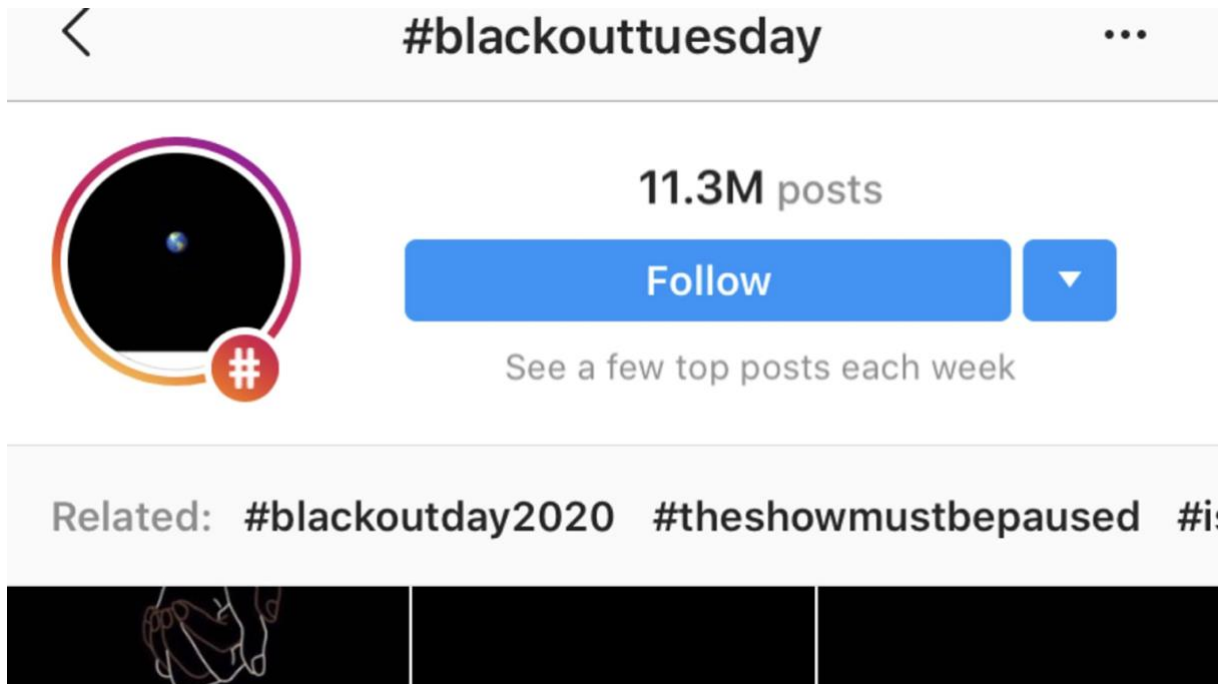

Bilde 15

Bilde 16

Bilde 17

NikkiTheePoney
@NikkiPoney

Saying "All Lives Matter" as a response to "Black Lives Matter" is like saying the fire department should spray down all houses in a neighborhood even though only one house is on fire...because all houses matter. Yes, your house matters too, BUT YOUR HOUSE IS NOT ON FIRE???

In reply to Angry Black Girl

Keke Palmer ✓

@KekePalmer

[@Deetanai](#) it is all lives matter.
Because there are people getting
killed over religion too.

7/7/16, 2:19 PM

129 RETWEETS **277** LIKES

Vedlegg 2: intervjuguide

Intervjuguide

1. Bilder

Intervjuene vil skje i fokusgrupper på 5-6 elever. Intervjuet vil ha tre forskjellige deler, hvor den første delen består av at jeg vil starte med å vise elevene noen bilder som kan knyttes til Black Lives Matter-bevegelsen (BLM), rasisme og antirasisme. Dette kan for eksempel være bilder av demonstrasjoner i forbindelse med BLM og George Floyd. I denne delen vil jeg finne ut om elevene kjenner til BLM, og se hvilken rolle det har spilt for dem.

2. Twitter-meldinger

Del to består av at jeg skal vise dem ulike twitter-meldinger som handler om BLM.

- Her vil jeg spesielt være ute etter om elevene kjenner igjen emneknaggene, og om elevene har brukt dem selv.
- Det vil vises twitter-meldinger som kommer med påstander slik at det kan oppstå en samtale og diskusjon.
- Det vil også komme twitter-meldinger om BLM, rasisme og antirasisme i Norge slik at forhåpentligvis en sammenligning mellom Norge og USA oppstår.

3. Spørsmål

Den tredje og siste delen består av både bilder, twitter-meldinger og spørsmål.

- Spørre oppfølgingsspørsmål til påstandene som ble lansert i del 2.
- Her vil jeg komme med oppfølgingsspørsmål om Norge vs. USA delen.
- Stille spørsmål om antirasisme og rasisme.
 - o Har folk sine holdninger endret seg?
 - o Hva er endret siden BLM kom på banen?
 - o Hvordan jobber skolen med rasisme?
 - o Hvordan tenker dere/elevene at man kan jobbe best mot rasisme?
- Stille spørsmål om rasisme kan sammenlignes med annen diskriminering.

Vedlegg 3: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet?

«Black Lives Matter-bevegelsen»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan sosiale medier har formet ungdomsskoleelevers forhold til Black Lives Matter-bevegelse, rasisme og antirasisme. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å finne ut om sosiale medier har vært med å påvirke ungdomsskoleelever forhold til Black Lives Matter-bevegelsen, og rasisme. Jeg vil finne ut hva elevene kan om bevegelsen, og finne ut hvilken rolle sosiale medier eventuelt har hatt. Min hovedproblemstilling vil være:

«Hvilken rolle har sosiale medier hatt for ungdomsskolebarn som kunnskap om, og forståelse av Black Lives Matter-bevegelsen, rasisme og antirasisme?».

Forskningsprosjektet er en masteroppgave som jeg tar på Høgskulen på Vestlandet. Jeg går grunnskolelærer 5-10.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

- Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

- Du får spørsmål om å delta fordi jeg har fått tillatelse av skolen din å spørre om noen av dere vil være med på et forskningsprosjekt om hvordan Black Lives Matter-bevegelsen har påvirket dagens ungdom.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet vil det innebære at du blir med på et gruppeintervju med 4-5 andre medelever hvor jeg vil vise dere ulike twitter-meldinger, og bilder som har en

tilknytning til Black Lives Matter-bevegelsen. Her vil jeg at dine medelever og du skal beskrive hva dere tenker om de ulike twitter-meldingene og bildene.

- Det vil bli tatt lydopptak og notater under gruppeintervjuet.
- Foreldre kan få se intervjuguiden på forhånd ved å ta kontakt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine opplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Å velge og delta vil ikke påvirke ditt forhold til skolen eller læreren din, og alt vil være anonymisert. Jeg vil ikke dele informasjonen du deler under intervjuet med skolen og læreren din.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil bare være min veileder og jeg som skal ha tilgang til lydopptaket og notatene. Om masteroppgaven blir publisert vil det ikke være mulig å gjenkjenne noen og jeg ikke kommer til å spørre om navn, alder, religion og etnisitet. Jeg kommer heller ikke til å skrive hvilke skoler jeg har vært på.
- Elevene vil bli anonymisert, og det vil brukes «elev 1», «elev 2» istedenfor navn.
- Lydfilen vil bli lagret på en harddisk som bare min veileder og jeg har tilgang til.
- Det vil ikke være mulig og gjenkjenne de som har deltatt i studien.
- Prosjektet vil etter planen avsluttes 20. mai. 2023.

Dine rettigheter

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet opplysninger om deg

- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine opplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Høgskulen på Vestlandet* ved veileder Professor *Sissel Rosland*, 55 58 59 71 / Sissel.Rosland@hvl.no eller student *Maria Josefine T. Berg*, 40637566 / mariajosefineberg98@gmail.com
- Vårt personvernombud: *Trine Anniken Larsen*, 55 58 76 82 / Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Sissel Rosland
Prosjektansvarlig
(Professor/veileder)

Maria Josefine T. Berg
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Black Lives Matter-bevegelsen*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i gruppeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av foreldre, dato)

Vedlegg 4: Meldeskjema – vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut

04.10.2022

Referansenummer

209676

Vurderingstype

Standard

Dato

04.10.2022

Prosjektittel

Black Lives Matter

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig

Sissel Rosland

Student

Maria Josefine T. Berg

Prosjektperiode

01.09.2022- 20.05.2023

Kategorier personopplysninger

- Alminnelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 20.05.2023.

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger frem til 20.05.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte. Prosjektet vil innhente samtykke fra de foresatte til behandlingen av personopplysninger om barna under 16 år. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte/foresatte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være de registrerte/foresattes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Vi vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at foresatte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte og deres foresatte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert/foresatt tar kontakt om sine/barnets rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke typer endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos oss: Sturla Herfindal

Lykke til med prosjektet!